

BİLİM VE SANAT MERKEZİNE ZİHİNSEL ALANDAN
DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN AKRANLARI İLE
OKUL BAŞARILARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Nihat ÇAKIN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT

Afyonkarahisar

2005

İÇİNDEKİLER	Sayfa
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
TABLolar	vii
ŞEKİLLER.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLAR

I. ÖZEL EĞİTİMİN TANIMI	4
II. ÜSTÜN YETENEKLİLERİN TANIMI	5
A) ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ.....	5
a)Yaratıcılık Alanında Gösterdiği Özellikler	7
b)Öğrenme Özellikleri	7
c)Liderlik Özellikleri	8
d)Genel Gelişim Özellikleri	8
B) ÖZEL EĞİTİM GEREKÇELERİ	8
C) AİLELER NELER YAPABİLİR.....	10
a)Yaparak Yaşayarak Öğrenmenin Önemi	10
b)Gelişimin Önünü Kapatmama	10
c)Çok Yönlü Gelişimi Özendirme	11
d)Farklılığı Kabul Etme	11
e)Yapılandırma, Sınırlar Çizme	11
f)Bir Usta Öğretici(Mentor) Bulma	12
g)Diğer Üstün Yeteneklilerle Ve Ailelerle Dayanışma	12
D) ANA BABALARA ÖNERİLER.....	12
E) ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER.....	14
III. EĞİTİM MODELLERİ	16
a)Hızlandırma.....	16
1.Erken Başlama	16

2.Sınıf Atlatma	16
3.Ders Atlatma	17
b)Gruplama	18
c)Zenginleştirme	19
IV. YURT DIŞINDA ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ	21
A)EFLATUN VE DEVLET ADAMI FELSEFESİ.....	21
B)GÜNÜMÜZ ÜLKELERİ.....	22
a)ABD' deki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	22
b)Almanya' daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	24
c>Hollanda'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	24
d>İngiltere'deki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	25
e>İtalya'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	25
f>Eski SSCB'deki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	26
g>Azerbaycan' daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi.....	27
h>Japonya'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi.....	27
i)Avustralya'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	27
j)Yeni Zelanda'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	28
V. ÜLKEMİZDE ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ.....	29
A) CUMHURİYET ÖNCESİ	29
Enderun	29
B) CUMHURİYET SONRASI.....	31
a)6660 Sayılı Kanun.....	31
b)573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname	31
c)Fen Liseleri	32
d>Özel Sınıf Ve Türdeş Kümeler Denemesi	32
e>Anadolu Liseleri.....	33
f>Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri	33
g)TUBİTAK.....	34
h>İnanç Koleji(Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi-TEVİTÖL).....	34
i)Yeni Ufuklar Koleji	35
j>Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı.....	36
k)Petek Çocuk Evi	36
l)İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi.....	36

m)Beyazıt İlköğretim Okulu	37
C)BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ	40
a)Tanım	40
b)Tarihçe	40
c)Amacı	42
d)İlkeleri	43
e)Tanılama(Öğrenci Seçimi)	43
1. Hedef Kitle	43
2. Aday Gösterme	43
3. Grup Tarama	44
4. Bireysel İnceleme	44
f)Eğitim-Öğretim	44
g)Eğitim Etkinlikleri	45
h)Eğitim Programları	46
i)Proje Hazırlama	47
j)Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Birimler	48
k)Personel ve Görevlendirme	49
l)Öğrencilerin merkeze geliş zamanı ve merkezde kalış süreleri	50
m)Bilim ve Sanat Merkezi Bulunan İl ve İlçeler	50

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

I. PROBLEM CÜMLESİ	51
A) ALT PROBLEMLER	51
B) AMAÇ	51
C) DENENCELER	52
D) SINIRLILIKLAR	52
E) TANIMLAR	52
F) ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	53
G) KISALTMALAR	53
H) İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE YAYINLAR	54
II. VERİ TOPLAMA ARACI	57
A) VERİLERİN TOPLANMASI	57

B) VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	57
III. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	58
IV. BULGULAR VE YORUM	59
A) BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR.....	59
B) İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR.....	61
C) ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR.....	63
D) DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR.....	65
E) BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR.....	67
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKÇA.....	73

BİLİM VE SANAT MERKEZİNE ZİHİNSEL ALANDAN DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN
AKRANLARI İLE OKUL BAŞARILARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Nihat ÇAKIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT

Afyonkarahisar
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2005

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

		İmza
Tez Danışmanı:	Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT
Jüri Üyeleri:	Yrd. Doç. Dr. Mustafa YALÇIN
	Yrd. Doç. Dr. Lütfullah TÜRKMEN

Nihat ÇAKIN'ın "Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranları ile Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması" başlıklı tezi/..../..... tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. M. Ali ÖZDEMİR

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Çalışmalarım süresince her konuda yardım desteğini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT'e, Yüksek Lisans ders hocalarım; Yrd. Doç. Dr Mustafa YALÇIN'a, Yrd. Doç. Dr Cemil YÜCEL'e, Yrd. Doç. Dr Lütfullah TÜRKMEN'e, Yrd. Doç. Dr M. Kemal KARAMAN'a, İzmir Sıdıka Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi Müdürü Aydın KÖSE'ye, Uşak Bilim ve Sanat Merkezindeki arkadaşlarıma, çalışmalarım süresince beni destekleyen eşim Şenay ÇAKIN'a ve yeterince vakit ayıramadığım canım yavrularım Furkan ile Elif Senaya katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Nihat ÇAKIN
Uşak 2005

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

BİLİM VE SANAT MERKEZİNE ZİHİNSEL ALANDAN DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN
AKRANLARI İLE OKUL BAŞARILARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Nihat ÇAKIN

Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2005

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT

Bu çalışmada; Bilim ve Sanat Merkezine devam edip etmemenin, öğrencilerin okul başarısıyla ilişkisi belirlenmeye çalışılmaktadır. Çalışmada Bilim ve Sanat Merkezine devam eden tüm öğrencilerin incelenmesi yerine, zihinsel yetenek alanında merkeze kayıt hakkı kazanmış öğrencilerin durumları ile Bilim ve Sanat Merkezine kayıt hakkı kazanmamış, ancak zihinsel yetenek alanından grup testini geçmiş öğrencilerin durumları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye genelindeki 25 Bilim ve Sanat Merkezi, örneklemini Uşak ve İzmir Bilim ve Sanat Merkezlerine genel zihinsel yetenek alanından devam eden öğrenciler ve grup testini geçmiş ancak Bilim ve Sanat Merkezine kayıt hakkı kazanmamış öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu karşılaştırma için İl Milli Eğitim Müdürlüklerince yapılan Seviye tespit sınav sonuçları ve öğrencilerin dönem sonu karne notları alınmış, istatistiksel hesaplamalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda; Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrencilerin arasında okul başarısı açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

ABSTRACT

COMPARISONS OF SCHOOL ACHIEVEMENTS LEVELS OF STUDENTS WHO ATTEND
SCIENCE AND ART CENTER WITH HIGH INTELLIGENCE ABILITY WITH THEIR
PEERS.

Nihat ÇAKIN

Department of Primary School Education

Afyon Kocatepe University, The Institute of Social Sciences

September 2005

Advisor: Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT

The aim of this study is to determine the relation between joining of the general mental skilled students to the Science and Art Center and it's effects on the school success. In this study, Instead of investigating all the students who attending the Science and Art Center, school success of the students enrolled the Center because of mental skill has been compared with school success of the students couldn't enroll the Science and Art Center but passed the group test. The population of the research comprises 25 Science and Art Centers in Turkey and it samples the general mental skilled students who are attending Uşak and İzmir Science and Art Centers and the students passed the group test but didn't deserve to enroll the Science and Art Centers.

For this comparison, , the results of leveling exams arranged by city managements of National Education and end-term marks of the students have been taken into consideration and statistical calculations have been made.

In consequence of the research, it hasn't been seen any meaningful difference between the students attending the Science and Art Center and their peer groups who not attending the Center in relation to school success.

ÖZGEÇMİŞ

Nihat ÇAKIN

Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 1990 Marmara Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik İşleri Öğretmenliği Bölümü

Lise: 1985 Uşak Endüstri Meslek Lisesi, Elektronik Bölümü

İş/İstihdam

1990- Elektronik Öğretmenliği. Erzurum Atatürk Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi

1994-Elektronik Öğretmenliği. Uşak Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi

2001-Bilgisayar Öğretmenliği. Uşak Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi

2002- Bilgisayar Öğretmenliği. Uşak Bilim ve Sanat Merkezi

2005- Elektronik Öğretmenliği. Murat Arıtürk Mesleki Eğitim Merkezi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Uşak, 08 Şubat 1968 Cinsiyet: Erkek

Yabancı Dil

Almanca

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo1. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezine Devam Durumuna Göre Dağılımı	58
Tablo 2. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin İzmir ve Uşak İline Göre Dağılımı.....	58
Tablo 3. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	59
Tablo 4. Matematik Dersi Başarı Düzeyleri	59
Tablo 5. Türkçe Dersi Başarı Düzeyleri	61
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyleri.....	63
Tablo 7. Fen Bilgisi Dersi Başarı Düzeyleri.....	65
Tablo 8. Karne Dönem Sonu Ortalamaları	67

ŒEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Œekil 1. Matematik Dersi BaŒarı Grafiği.....	60
Œekil 2. T¸rkçe Dersi BaŒarı Grafiği.....	62
Œekil 3. Sosyal Bilgiler Dersi BaŒarı Grafiği.....	64
Œekil 4. Fen Bilgisi Dersi BaŒarı Grafiği	66
Œekil 5. Karne D¸nem Sonu Not Grafiği.....	68

GİRİŞ

Her birey toplum için vazgeçilmez bir değerdir. Bireyin ihtiyacına göre bir eğitim ortamı sunmak evrensel ve ulusal yasalarımızın gereğidir. Ancak uluslararası rekabet ortamında ulusların nitelikli insanı yetiştirmek ve yarışı onlarla daha kolay götürme hedefleri vardır.

Eğitimin hedefinin tek tip insan yetiştirmek olmadığı, insanların farklılıklarının anlaşılmasına, insanın birey olmasına ve var olmasına yardımcı olması gerektiği yadsınamaz bir gerçektir. Yine eğitimin; kişiye, ihtiyaca göre özel öğretmen ve özel araç gereç ile yapılması da günümüzün eğitim gerçeklerindedir.

Sahip oldukları stratejik ve ekonomik önem nedeni ile üstün yeteneklilerin özel eğitiminin bir milli eğitim politikası olarak benimsenmesi ülke aydınlarının önünde duran bir görevdir(Kulaksızoğlu, 2004:8).

Yaşlarına göre genel veya özel yetenekleri açısından üstün performans gösterdiği, konunun uzmanlarınca belirlenen kişilerdir dediğimiz üstün yetenekli çocukların eğitimi, öncelikle erken tanılanmasından geçmektedir. Üstün yetenekli bireyler ya hiç tanılanamamakta ya da problemliler olarak görülmektedir.

Ortalama düzeydeki öğrencilere göre düzenlenmiş olan eğitim ortamları; üstün yeteneklere sahip çocuklar için yeterli gelmemektedir. Çabuk öğrenen üstün yetenekli çocuk sınıfta sıkılmakta, huzuru bozarak, kendinin farklı olduğunu göstermeye çalışmaktadır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu her öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesini öngörür(Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Özel eğitim hakkındaki kanun hükmünde kararname ile de üstün yeteneklilerin özel eğitim ihtiyacına ilişkin uygulamaların hukuksal alt yapısı hazırlanmıştır(573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname).

Türkiye Cumhuriyeti kendi kanun ve yönetmelikleri yanı sıra, imza attığı uluslararası sözleşmelerle de, çocuklarına farklı yetenek, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim vermeyi taahhüt etmiş durumdadır

Ülkemizdeki üstün yeteneklilerin en iyi şekilde tanılanıp yetiştirilmesi, yeteneklerin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi sayesinde ülkemiz de dünya devletleri arasında avantajlı konuma sahip olacaktır.

İnsanlığın; yaşamındaki kolaylıklar, huzur, sanat alanındaki estetik değerler, önemli buluşlar dünya üzerindeki sınırlı sayıdaki üstün yetenekli bireylerin eseridir.

Üstün yetenekli bireylerin eğitime önem veren ülkeler bilim, teknoloji, iktisadi, sosyal ve sanat alanında önemli bir güç olmuştur. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri önceleri okullaşma oranını artırarak eğitimi genele yaymaya çalışırken, Rusya'nın uzaya araç göndermesiyle başlayan yarıştan sonra, 1958 yılında çıkarılan bir yasayla üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda önemli bir adım atmıştır. Bu tarihten sonra üstün beyin gücüne sahip bireylerin tespiti ve eğitimi ön plana çıkmıştır.

Avrupa'da daha I.Dünya Savaşı öncesi başta Almanya olmak üzere üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda önlemler alınması, özel sınıf uygulamaları Almanya'da ilk olarak başlatılmıştır.

Rusya ise 1957 de uzaya fırlattığı sputnik uzay aracı ile bilime, eğitime verdiği önemi uygulamalı olarak göstermiştir. Üstün yetenekliler ile ilgili çalışmalar 1950'li yıllarda Nobel ödüllü bilim adamlarınca kurulan iki farklı türdeki bilim ve sanat okullarında yapılmıştır.

Türk eğitim tarihi açısından konuya baktığımızda ise dünyaya model olan bir uygulamadan söz etmek mümkündür. Osmanlı İmparatorluğu döneminde uygulanan Enderun Eğitim Sistemi üstün yeteneklilerin tanınması, çok yönlü eğitimi ve istihdamı konusunda yapılan öncü çalışmaların başlangıcı sayılabilir.

Cumhuriyet döneminde ise özellikle Ankara Fen Lisesi'nin açılması, sanat alanındaki üstün yeteneklilerin devlet hesabına yurtdışına gönderilmesi, Anadolu ve Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri üstün yeteneklilere yönelik açılmış kurumlar olarak düşünülebilir. Bunların yanında son yıllarda Kocaeli Gebze'deki Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi, Bilim ve Sanat Merkezleri ve İstanbul Eminönü Beyazıt İlköğretim Okulu ciddi manada üstün yetenekliler eğitime eğilen kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda küçümsenmeyecek çalışmalar yapılmış ve yapılmakta olmasına rağmen çalışmaların ve adı geçen kurumların tam anlamıyla üstün yeteneklilerin eğitimini gerçekleştirdiğini söyleyemeyiz.

Üstün yeteneklilere sağlanacak nitelikli ve nicelikli eğitim toplumumuza, ülkemize ve dünya insanlığına olumlu gelişmeler sağlayacak çalışma olacağı unutulmaması gereken bir gerçektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLAR

I. ÖZEL EĞİTİMİN TANIMI

Bireyin yeteneklerini geliştirmek; eğitim sisteminin en temel işlevlerindedir. Bu sayede ancak bireysel potansiyeller daha iyi kullanılabilir hale gelecektir. Bireylerin var olan özel durumlarına göre; eğitim süreçlerinin düzenlenmesi, var olan potansiyelini en iyi şekilde kullanmasını sağlayacaktır. Bu nedenlerle eğitimin temelinde; bireyin var olan potansiyeline göre olması, özel olması gerektiği en önemli gerçeklerindedir.

Özel eğitim; genel eğitimden farklı bir eğitim gerektiren bireylerin yeterliliklerine ve gelişim özelliklerine dayalı olarak ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için, özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından, özel olarak geliştirilmiş eğitim programları, araç-gereçleri ve yöntemleri ile sürdürülen eğitimidir (Davaslıgil, 2004:21).

Özel eğitim denildiğinde genellikle, görme, işitme, ortopedik problemleri olan, zihinsel olarak engelli, sosyal yönden uyumsuz yani bir engeli olan, özrü olan bireylerin eğitimi ile ilgili olan eğitim akla gelmektedir.

Davaslıgil'e (2004:21)göre, Özel eğitim gerektiren birey ise; çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey ifade edilmek istenmektedir.

Tanımdan da anlaşılacağı gibi özel eğitim sadece akranlarından düşük düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitimi değil, akranlarından yüksek düzeyde olumlu yönde farklılık gösteren bireylerin eğitimi de kapsamı gerekmektedir.

II. ÜSTÜN YETENEKLİLERİN TANIMI

Günümüzde yapılan üstün yetenekli tanımlarında; üstün yetenek kavramı içerisinde üstün zekâ kavramı da yer almakta, üstün zekâ ve üstün yetenek ayrı ayrı düşünülmemektedir.

1991 yılında Ankara’da yapılan I.Özel Eğitim Konseyi toplantısında; Üstün yetenekliler ve eğitimleri komisyon raporunda; “Üstün yetenekliler; genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara gereksinim duyan gruptur”. Diye tanımlanmıştır(MEB, 1991).

Üstün zekâlılar, geçerli ve güvenilir zekâ testlerinde sürekli olarak 130 ve daha yukarı zekâ bölümü (ZB) sağlayan; kendi yaşıtlarından rasgele seçilmiş bir kümenin %98’ inden üstün olanlara verilen addır(Özsoy, 1984, Akt: Karakurt, 2003:2).

Zekâ bölümü 130’un üstünde olan, yaratıcı özellikleri olan, farklı düşünceler oluşturup, bu düşüncelerini çeşitli sorunların çözümünde kullanabilen, azimli olup başladığı işi geliştirip, sürdüren ve o işi gerektiği şekilde bitirenler üstün yetenekli olarak kabul edilmektedir.

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar, seçkin yeteneklerinden dolayı, yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli oldukları, bu alanda profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş olan çocuklardır. Bunlar kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyan çocuklardır(Clark, 1997, Akt: Davaslıgil, 2004:16).

A) ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

İnsan her özelliğinin tanındığı ve ona göre muamele yapıp işlendiğinde toplum içinde uyumlu, yararlı ve mutlu bir birey olarak gelişir(Çağlar, 2004:112).

Dr. Karen Rogers üstün yetenekli 241 çocuğa yönelik yaptığı bir araştırmada üstün zekâlıların özelliklerine yönelik; şu istatistiki sonuçları elde etmiştir (Rogers, 1995, Akt:Karakurt, 2004:4).

%99,4’ü hızlı öğreniyor

%99,3’ü geniş bir kelime hazinesine sahip

%99,3’ünün mükemmel bir hafızası var

%99,3’ü mantığını çok iyi kanıtıyor

%97,9'u çok meraklı

%96,1'i bazen yaşlarına göre çok olgun

%95,9'unun mükemmel bir espri anlayışı var

%93,8'i öncü bir gözlemlene yeteneğine sahip

%93,5'i başkalarına karşı merhametlidir

%93,4'ünün renkli bir hayal gücü vardır

%92,9'u sayılar konusunda yetenekli

%90,3'ü adalet ve dürüstlük kaygısı taşıyor

%89,4'ü bulmaca ve Legoları rahatlıkla yapıyor

%88,4'ünün yüksek bir enerji seviyesi vardır

%88,3'ü işlerinin mükemmel olması kaygısını taşıyor

%85,9'u ilgi duyduğu alanlarda azimli

%84,1'i otoriteyi sorguluyor

%80,3'ü çok okuyor

Eğer anne babaları, öğretmenleri ve arkadaşları, bu çocuklara gerekli ilgiyi gösterir sabırla onları dinler ve motive ederlerse, ruhi krizlere düşmeden kendilerinden beklenen performansı gösterirler. Aksi takdirde ilgisizlik, hor görülme ve baskı gibi sebepler yüzünden yetenekleri körelir.(Karakurt, 2004:5)

Gerek üstün zekâlılar konusunda dikey genetik yöntemle 30 yıl süren ve yaklaşık 1500 çocuk üzerinde yapılan Tekman (1995) araştırması ve ondan sonraki araştırmaların ve gerekse Ataman (1984) araştırması sonuçlarından sağlanan bilgilerden hareketle üstün zekâlı çocukların özelliklerini şöyle sıralayabiliriz;

a) Yaratıcılık Alanında Gösterdiği Özellikler

Karşılaştığı, problemlere ve kendisine sorulan sorulara birden fazla çözüm üretir. Çok değişik, özgün fikirler geliştirirler. Düşündüklerini rahatlıkla ifade ederler. Fikirlerinden vazgeçmezler, çok büyük riskler alabilirler. Karşı görüşlerini çok ateşli bir şekilde savunurlar. Mizah anlayışları oldukça gelişmiştir. Olaylardaki ince mizahı, sıradan kişilerden önce hemen

fark ederler. Güzelliğe duyarlıdırlar, estetiğe önem verirler, nesnelere estetik yanlarını keşfetmeye çalışırlar.

b) Öğrenme Özellikleri

1. Farklı konularda çok geniş boyutlardaki bilgileri depolama ve bu depoladığı bilgileri hızlı ve doğru bir şekilde hatırlama ve özümleme yeteneğine sahiptirler.
2. Karmaşık nesne ve olayları kolaylıkla anlar. Onları anlaşılabilir ve anlamlı parçalarına kolaylıkla ayırır. Soruların yanıtlarındaki mantıksal yapıyı hemen görür.
3. İyi birer gözlemcidirler. Sözcük dağarcıkları çok geniştir. Sözcükleri yerinde ve anlamlı bir şekilde kullanır. Akranlarına göre çok uzun ve karmaşık cümleler kurarlar.
4. Araştırma sonuçlarına göre bu çocukların okul başarıları yönünden buldukları sınıfın ortalama iki sınıf üstünde bazı konularda dört sınıf üstünde bilgiye sahip oldukları belirtilmektedir. Bazı konularda bu üstünlüğün dört sınıf düzeyine ulaşabileceğini araştırmalar belirtmektedir. Daha çok fen, matematik, dil bilimleri gibi konularda başarılı olmaktadır.

c) Liderlik Özellikleri

1. Okulda yapılan sosyal etkinliklerin hemen hemen hepsinde bu çocuklar görev alırlar. Sorumluluklarını çok iyi bilirler. Bir konuda söz vermişler ise o sözü en iyi şekilde yerine getirmeye çalışırlar.
2. Gerek arkadaşları arasında, gerekse yetişkinler arasında özgüvenleri oldukça yüksektir. Kendilerini en iyi şekilde ifade ederler. Her şeyi iyi bir şekilde anlar ve anlatır. Yaptığı çalışmalarını sınıfta çekinmeden gösterir.
3. Genellikle Sınıf arkadaşları ve akranları tarafından sevilirler.

d) Genel Gelişim Özellikleri

Doğumdan başlayarak, üstün zekâlı çocukların bir küme olarak, ortalamanın ve ortalama altı çocuklara göre; doğum ağırlıkları ve boylarının ortalamanın üstünde olduğu, bu farklılığın her yaş aşamasında devam ettiği, aralarında beden özürlerine daha az rastlandığı, genellikle erken yürüyüp erken diş çıkardıkları, bingıldaklarının erken kapandığına yukarıda belirtilen araştırmalar değinmektedir. Özellikle ana dilin öğrenilmesinde okuma ve yazmaya karşı ilgi olduğundan çok

önce başlamakta ve başarılmaktadır. Her yaşta ortalama bir yetişkinden daha çok okumaktadırlar. Gezi, serüven, aşk romanları ve bilim kurgu gibi yayınlara ilgi göstermektedirler. Ayrıca, takvim, ansiklopedi, sözlük, atlas, bilgisayarlarla ilgilenmeye başlamakta ve başarı ile kullanılmaktadırlar.(Ataman, 2004:158)

B) ÖZEL EĞİTİM GEREKÇELERİ

Ataman'ın(2004:155) makalesinde de belirtildiği gibi; üstün yetenekli çocuklar için özel eğitimin gerekçeleri şu şekilde açıklanabilir;

1. Okullarımızda uygulanan öğrenim programları orta düzeydeki çocukların gereksinimlerine göre düzenlenmiştir. Bu nedenle üstün yetenekliler, yetenek düzeylerinin ve kapasitelerinin tamamını kullanmaya gereksinim duymadan başarılı olabilmektedirler. Bunun sonucunda üstün yetenekli çocuk; öğrenim programına ilgisiz kalmaktadır. Bu tür bir uygulamayla karşı karşıya kalan üstün yetenekli çocuğun kapasitesinin önemli bir bölümünü öğrenim yerine başka alanlara kaydırđıklarını gösteren araştırmalar bulunmaktadır.
2. Üstün yetenekli çocukların, bu yeteneklerini tanılamakta yakın çevrenin zaman zaman yanılığıya düştüklerine rastlanmaktadır. Bazen bu çocukların üstün yetenek özellikleri yadırganabilmekte, bir anormallik görüntüsü olarak yorumlanabilmektedir. Bu nedenle üstün yetenekli çocukların bazıları uyumsuz olarak nitelendirilebilmektedirler. Akranlarına göre iki zekâ yaşı ilerde olan bu tür çocuklara rasgele seçilmiş yüz çocuk arasından bir ya da iki tanesine rastlanabilmektedir. Daha üst düzeyde zekâ bölümüne sahip bir çocuk bulabilmek için ise on bin hatta yüz binlerce çocuğun taranması gerekmektedir. Zekâ bölümü Einstein' a yakın tek bir çocuğu bulmak için bir milyon çocuk taranmalıdır. Bu oranlar üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklara her kuşakta sınırlı bir oranda rastlanabileceğini göstermektedir.
3. Çağdaş uygarlığın ve kültür mirasımızın, öncelikle sayısı kısıtlı olan bu tür üstün yetenekli insanların beyinlerinin ürünü ve elinin emeği olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Toplumun en değerli güç kaynağı şüphesiz insandır. Bu kaynağın kaymak tabakası ise üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklardır. Gereğince ve mümkün olduğunca erken tanılanamaması ve gereksinimlerine uygun eğitimin sağlanamaması gibi nedenler yüzünden bu yeteneğin ortalama yetenek yığıını içinde kaybolması toplumumuz için giderilmesi mümkün olmayan bir açıktır. Bu açık gün geçtikçe azalacak yerde çarpık eğitim sistemimiz nedeniyle büyümektedir. Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocukların eğitiminde öncü olan ülkelerden biriyiz. Bu öncü uygulama Enderun' dur.

I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi durum tespiti ön raporunda üstün yetenekli çocukların niçin özel eğitim almaları gerektiğine şu şekilde değinilmiştir; “Çağdaş bilgi toplumunda en önemli güç insan gücü olup bu da bireysel yeteneklere en üst düzeyde işlerlik kazandırmakla gerçekleşebilir. Eğitimde özel ilgi ve yaklaşım gerektiren özel hedef gruplarının durumlarının incelenmesini, özel eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesini ve bu ihtiyaçlara uygun özel düzenlemelerin yapılmasını gerektirmektedir. Diğer bir deyişle eğitimin bütününde özel eğitimin önemi ve gereğini ortaya koymak bir zorunluluktur.”

C) AİLELER NELER YAPABİLİR?

Akarsuya (2004:453) göre üstün yetenekli çocukların ailelerinin neler yapabileceği yedi başlık altında incelenmiştir;

a) *Yaparak Yaşayarak Öğrenmenin Önemi*

Çocuğun ana karnından itibaren geçirdiği yaşantıların, yani çevre ile etkileşiminin çocuğa kattığı her şeyin, gelişimin temel taşları olduğu artık laboratuvar çalışmalarıyla da kanıtlanmış bir gerçektir. Yani çocuk ne kadar çok şeyi eller, ne kadar çok bedenini, beş duyusunu, zihinsel ve duygusal alt yapısını kullanma fırsatı bulursa, etkileşimi o derece zengin, yaşantıların katkısı da o denli güçlü olur.

Çocuğun kaslarının, duyularının ve beyin hücrelerinin gelişimi için; küçük yaşlardan itibaren her gün açık havaya çıkarılması, farklı yerler, nesnelere, insanlarla karşılaşması gerekir. Bu farklı nesnelere; dokunması, koklaması, evirip çevirmesi, tatması, sallaması onlarla etkileşimini sağlar. Böylece yaşamla daha küçük yaşlarda tanışmış, daha kısa sürede dünyayı tanımış olur.

b) *Gelişimin Önünü Kapatmama*

Genel gelişim özellikleri konusu içerisinde bahsi geçen konular, sadece üstün yetenekli çocuklar için değil tüm çocuklar için geçerlidir. Çocuğun üstün yetenekli olması durumunda etkileşim içerisinde bulunacağı çevrenin sağlanamadığı durumlarda, normal çocuklara göre oldukça büyük sorunlarla karşılaşıldığı görülmektedir. Üstün yetenekli çocukla nasıl ilgileneceğini bilmeyen anne baba ve yakın çevrenin yapabileceği en olumlu şeyler; çocuğun merakını engellemek, yapmak istediği şeylerden yapabileceklerine engel olmamak. Onu bu hayatı erken

tanıma ve keşfetme yolundaki hızlı yolculuğunda durdurmamak gerekir. Yapabilecekleri engellenen üstün yetenekli çocuk hırçınlaşıp ele avuca sığmamakta, başa çıkılmaz hale gelebilmektedir. Bu nedenle üstün yetenekli çocuğa bu yeteneğini doğal ve sağlıklı bir şekilde geliştirme fırsatı verilmelidir.

c) Çok Yönlü Gelişimi Özendirme

Üstün yetenekli çocuğun yetenek alanını ya da alanlarını geliştirirken, zayıf olduğu yönlerin de güçlendirilerek, normal düzeyde bir gelişime de özen gösterilmelidir. Her alanda normal düzeyde olan bir gelişimin öbürlerini de desteklediği bilinmektedir. Dolayısıyla, sözel ve sayısal becerileri, mantık ve akıl yürütmeyi ilişkilendirebilme bir araya getirebilme becerilerini, iletişim ve ifade gibi sosyal becerileri, bedenini kullanabilme, duyularını tanıyabilme, duygularının farkına varabilmeyi, müzik, güzel sanatlar ve el becerilerini, ahlak kavramlarının gelişimini, değerleri, özgüvene dayalı kişilik oluşumu ile her alanda yaratıcılığı dengeli bir büyümeyi sağlayacak biçimde desteklemek gerekir.

d) Farklılığı Kabul Etme

Farklılık var olmanın kanıtıdır. Farklılık varsa ancak birey kavramından söz edilebilir. Genelde anne babaların çocuklarına karşı sergilediği hatalardan bir tanesi çocuklarını birbiriyle kıyaslamaktır. Üstün yetenekli yani bazı yönleriyle diğer çocuklardan farklı olan bu tür çocuklar, üstünlüklerinin yadrganmasına bazen bu yüzden dezavantajlı duruma düşmeye hatta cezalandırılmaya katlanmak zorunda kalabilmektedirler. Üstün yetenekli çocukların var olma mücadelesinde ailelerinin çok yardımcı olması gerekmektedir. Yapılması gereken çocuklarının farklılıklarını gerçekçi bir biçimde görmek ve elden geldiğince yönlendirerek gelişmesine katkıda bulunmaktır.

e) Yapılandırma, Sınırlar Çizme

Üstün yetenekli çocukların çevrelerindeki yönlendirebileceklerini gördüklerinde, sınırlarını görme, hadlerini bilme ihtiyaçları da vardır. Hem var olan güçlerini hem de çevrenin kabul sınırlarını sınamak isterler. Bu sınama işi günün birinde kendilerinden daha üstün yetenekli birisi ile karşılaşmaya kadar ya da iyi yapılandırılmış, yani sınırları iyi çizilmiş işlerde başarısızlığı tadıncaya kadar gidecektir. Dar bir çevrede büyümüş üstün yetenekli bir çocukta bu durum uzun yıllar sürebilir. Gerçek yaşam koşullarındaki engellerle pekiştirilmeden gelişen sahte

öz benlik ve bunu izleyen hayal kırıklıkları üstün yeteneklileri zor çocuk yapan sorunların en önemlisidir. Üstün yetenekliler için oluşturulmuş sınıf, okul veya merkezlerde bir araya gelen üstün yetenekli çocukların en çok kişiliklerinin bu yönüne ilişkin sancılardan kurtulma fırsatı buldukları için bu tür yerlerden oldukça hoşnut kaldıkları görülmektedir. Bu tür yerlerde üstün yetenekli çocuklar birbirlerine, bir yere kadar haddini bilmesine katkıda bulunurlar. Üstün yetenekli çocukların haddini bilmeye oldukça fazla ihtiyaçları vardır. Haddini bilmek kişinin kendisini bilmesine yardımcı olacaktır. Üstün yetenekli çocuklarda yapılandırmanın tamamlayıcısı da ailenin çocukla ilgili beklenti düzeyinin yüksek olması ve çocuğunda bunu bilmesidir. Üstün yetenek daha çok sorumluluk ve çabayı beraberinde getiren bir özelliktir. Çocuğun bunun bilindiğini bilmesi önemlidir.

f) Bir Usta Öğretici(Mentor) Bulma

Üstün yetenekli çocuğun yetenekli olduğu alan konusunda iyi olan, çocuğa bu konuda itici güç olacak bir yetişkinle çalışması, onun gelişimini hızlandırır ve yönlendirir. Bu kişi dışarıdan birisi olabileceği gibi, aile içerisinde ya da yakın çevreden çocuğun model alabileceği, iyi iletişim kurabileceği, nitelikli bir yetişkin de olabilir.

g) Diğer Üstün Yeteneklilerle Ve Ailelerle Dayanışma

Üstün yetenekli çocukların bir araya geldikleri okul ya da merkezlerden hoşnut oldukları gözlemlenmektedir. Buradaki hoşnut kalma nedenlerinden birisi sorunların sadece kendilerine özgü sorunlar olmadığı, belli ölçülerde başkalarının da benzer sorunlarının olduğunun bilinmesi bile üstün yetenekli çocuğu rahatlatmaktadır. Okullarından ya da özel eğitim kurumlarından bu konuda yardım alamayan aileler, hem kendileri, hem de çocukları üstün yetenekli çocukları olan ailelerle ve çocukla tanışmalıdırlar. Bu sayede ortak sorunlar paylaşılıp, çözüm yolları bulunabilir.

D) ANA BABALARA ÖNERİLER

Ataman'ın (2004:471) Aileler ve Öğretmenler Üstün Zekâlı çocuğa nasıl yardımcı olabilir isimli makalesinde de belirttiği gibi Ana Babalara aşağıdakileri önerebiliriz;

1. Çocuğunuz yetenek düzeyi ne olursa olsun; onun bir çocuk olduğunu asla unutmayınız. Her çocuk gibi onunda normal çocukça ihtiyaçları devam etmektedir. Sevgiye, denetlenmeye,

disiplinli bir ilgiye, ana-babasının kabul edilmeye, kişisel bağımsızlığını kazanmaya ve sorumluluklar almaya gereksinimi vardır. Ana-baba çocuğa vermek istedikleri değerler sistemi konusunda anlaşır, ondan sonra çocuktan aynı şeyleri beklemek durumundadırlar. Ana-baba çocuklarını her konuda yetiştirirken ortak sorumluluk almalıdırlar.

2. Çocuğa dinlemeye istekli olduğu sürece kitap okumalı, müzik, şiir, düşüncelerini tartışma ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmesi üzerinde önemle durulmalıdır. Çocuğun sağlam bir öğrenme temeline sahip olmasını sağlamak için ve sürekli etkileşim içerisinde bulunması için müzelere, tarihi yerlere, sanat galerilerine, vb. yerlere götürülmesi olumlu sonuçların alınmasını sağlamaktadır. Ana-babalar çocuklarının tüm yaşantısını yönlendirmekten de kaçınmalıdırlar. TV seyretmek, resimli dergilere bakmak, oyun oynamak vb. etkinlikleri yapmak onların da hakkıdır.
3. Mutlu bir aile ortamının çocuğun gelişimindeki öneminin unutulmaması gerekir. Sonu gelmeyen tartışmalar, boşanma her çocuk gibi üstün zekâlı çocuğu da çok etkiler. Üstün zekâlı çocukların, yaşlılarından önce yetişkin sorunları çözmede güçlüklerle karşılaşmaları olasıdır. Bu alanlarda ana-babaların gerekli yardımları yapmaları gerekir.
4. Ana-babaların çocuğun sormuş olduğu sorulara baştan savma yanıtlar vermemeleri gerekmektedir. Çocuğun tüm sorularına, ister uygun bir ortamda sorulmuş olsun isterse olmasın doğru yanıt verme durumundadırlar. Üstün yetenekli çocukların çok çeşitli ilgi alanlarının olduğu ana babalar tarafından unutulmamalıdır. Bu ilgi çeşitliliği üstün yetenekli çocukta bir konu üzerinde uzun süre yoğunlaşmama sorununu da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle çocuğun ilgilerini destekleyerek, bir konuya daha uzun süre ayırmasını sağlamak ana-babalara düşen bir görevdir.
5. Çocuğun, fantezileri, ya da hayali arkadaşları varsa, alışılmışın dışındaki düşüncelerine doğrudan ya da dolaylı biçimde olumsuz tutum takınmaktan ve alay etmekten kaçınmalıdırlar. Çocuğun ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda, derinlemesine gereksinim duyduğunda; bir uzman desteğine başvurulmalıdır.

E) ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

Üstün Yetenekli çocukların aileleri yanında eğitiminde görev alacak öğretmenlerin de dikkate alması gereken bu özelliklerin, sınıf ortamında nasıl uygulanabileceği hususu üzerinde de biraz durmak gerekmektedir. Ancak, Üstün Yetenekli çocuklar için özel eğitim önlemlerinin

alınmamış olması nedeniyle, olağan eğitim ortamları içinde düzenlemelerin yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bu düzenlemelerin sınıf öğretmeni tarafından yapılması gerekmektedir.

Olağan sınıflarda uygulanabilecek önlemler şöylece belirlenebilir:

1. Öğretmen sınıfında yukarıda belirtilen özelliklerde çocuklarla her semtte ve her sosyoekonomik tabakada karşılaşabilir. Bu özellikler, öğretmeni paniğe düşürmemelidir. Çünkü üstün yetenekli çocuğun öğretmenin de mutlaka üstün yetenekli olması gerekmez. Çünkü öğretmenin yapması gereken ona kaynaklık ve yol göstericilik yapmaktır.
2. Sınıf etkinliklerinin yeterince uyarıcı olmamasından dolayı; sınıftaki üstün yeteneklilerin tümü, sınıf çalışmalarına karşı istekli ve ilgili olmayabilir. Bunu gidermek için, proje çalışmaları, ilgi alanlarını çeşitlendirme ve daha üst konularla programı derinlemesine ve dikey zenginleştirme yapması gerekir. Konuların sunumunda ve öğrenilmesinde tekrara dayalı anlatımlardan, ödevlerden rutin iş ve görevlerden kaçınmak gerekir. Sınıfta bu öğrencilere daha zor soruların sorulması, yeni fikirler üretmelerine fırsat tanınması gerekir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, yanıt vermede diğer çocuklara öncelik verilmesinin üstün zekâlı çocukları dersten ve okuldan soğutabileceğini unutmamak gerektiğidir.
3. Derslerle ilgili olarak araştırma ağırlıklı ek ev ödevlerinin verilmesi gerekir. İlgilendikleri alanlarda proje çalışmaları yapmasına ve sınıf arkadaşlarına sunarak paylaşmasına olanak tanınmalıdır. Uygulaması hemen pratik olmayan ya da hemen olası görülmeyen yaratıcı fikirlerini dinlememek, ertelemek ya da reddetmek çocuğun zihinsel kapasitesini geliştirmesini engeller. Çalışmaları, grupları ve sınıf oyunlarını yönetmelerine fırsat tanınmalıdır. Sınıf düzeyini temel almaksızın konularda kendi hızlarına göre ilerlemelerine fırsat tanınmalıdır.
4. Üstün zekâlı çocukların ihtiyaçları karşılanırken çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. En önemli sorun, öğrencilerin zihinsel yeteneklerinin büyük farklılıklar göstermesidir. Sınıflar yükseldikçe, zihinsel yetenekler açısından söz konusu değişkenlikler artar. Tıpkı ayrı hızla yarışan otomobillerin yol uzadıkça aralarındaki mesafenin açılması gibi, zihinsel gelişme hızları biri birinden farklı olan çocukların aralarındaki fark da okulda geçen süre uzadıkça artar.

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde başarılı olmuş **öğretmenlerin özellikleri** üç ana başlık altında incelenebilir.

1. **Kişisel Özellikleri:** Üstün yeteneklilere öğretmenlik yapacak kişinin öğrenme konusunda şevkli, eğitimsel yöntemlerde gerçek anlamda yeterli, kıskançlık ve bencillikten arınmış olması gerekir. Ayrıca benlik duyguları güçlü, onurlu ve yüksek iradeli olmalıdır. Kendilerine değer

verdikleri kadar başkalarına karşı duyarlı, onlara saygı duyan, destekleyen güvenilir nitelikte insanlar olmaları gerekir. Normalin üstünde zekâyâ sahiptirler; ayrıca esprili, esnek ve yeni fikirlere de açıktırlar. Entelektüel, edebi ve kültürel konulara ilgilidirler. Bilgilerini artırmak, yenilemek için sürekli uğraşırlar. Mükemmeli ararlar, bilinçli davranıp, sorumluluk üstlenirler.

2. Mesleki Yetenekler: Baskıcı ve zorlayıcılıktan ziyade çocuklarla işbirlikçi davranışlar içine girerler. Otoriter tutumdan çok demokratik olmayı tercih ederler. Sonuçlara bakmaktan çok işleyiş üzerinde yoğunlaşırlar. Kuralcı ve gelenekçilikten daha ziyade yenilikçi ve deneyimcidirler. Öğrencilerin kendine ve ortama güven duymalarını sağlar. Öğrenmeye güdülemek için ödül ve takdiri kullanmaktan çekinmezler. Belli sonuçlara ulaşmada hızlı davranıp problemleri çöze çöze ilerler, sorulara cevap vermek yerine başkalarının cevap vermesini sağlayacak şekilde yöntem uygularlar.
3. Öğretmenlik Davranışları: Üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin davranışlarını incelerken öncelikle felsefi yaklaşımlarını gözlemek çok önemlidir; çünkü öğretmenlerin eğitime bakışının, öğretim yaklaşımları üzerinde büyük etkisi vardır. Öğretmenler, üstün yeteneği, yüksek entelektüel potansiyeli, görev azmini, yüksek başarıyı ve yaratıcılığı kapsadığı şekilde gördüğü zaman, üstün yetenekli öğrencilere, ders başarısı odaklı olmak üzere güçlü yönlerini göz önünde bulunduran bir tutumla yaklaşacaktır. Diğer taraftan, üstün yetenekli öğrenciyi güçlü ve güçsüz yanlarıyla birlikte ele alan öğretmenler; öğretime, öğrenciyi merkez alarak yaklaşacaktır. (Metin ve Dağlıoğlu, 2004:183)

III. EĞİTİM MODELLERİ

a) Hızlandırma

Hemen hemen her ülkede uygulanmakta olan, bir önlemdir. Çeşitli biçimlerde uygulanabilir. İlkokula erken başlatma, sınıf atlatma ya da ders atlatma biçiminde olmaktadır.

1. Erken Başlama

Ülkemizde erken başlama uygulaması bulunmaktadır. Çocuk zorunlu eğitim yaşından önce okuma, yazma, matematik işlemlerde belli bir yeterliğe ulaşmışsa ya bir yaş önce okula kaydettirilir ya da birinci sınıf yerine ikinci sınıftan okula başlar. Bu önlemin en yararlı yanı herhangi bir biçimde parasal kaynak, özel araç-gereç ve özel yetişmiş personel gerektirmemesidir. Çocuğun sosyal gelişiminin buna uygun olması ve ailenin eğitime ve akademik başarıya önem

vermesi gerekir. Sakıncalı yanı çocuk yeterli olgunluğa ulaşmadıysa uyum sorununa dönüşebilir. Çocuğun anlıksal gelişimi akranlarından en az iki yaş yukarıda ise uygundur yoksa çocuk ileri sınıflarda başarısızlığa uğrayabilir (Ataman, 2004:166).

2. Sınıf Atlatma

Hızlandırmada bir başka önlem olan sınıf atlatmaya başlıca iki nokta dikkate alınarak karar verilmelidir. Bunlardan birincisi, öğrencinin bazı temel becerileri kazanıp kazanmadığının belirlenmesidir. Öğrencinin bazı temel becerileri kazanmadan bir üst sınıfa geçmesi önlenmelidir. Bir üst sınıfa geçirilmesi düşünülen üstün öğrenciler genellikle sınıf düzeylerinin üstünde bilgi ve yeteneğe sahiptirler. Ancak arada bazı bilgi boşluklarının olmaması için, sınavdan geçirilmelidirler eksikliklerinin görülmesi halinde, bunların giderilmesi için önlem alınmalıdır.

İkinci önemli nokta, öğrencilerin sosyal uyumudur. Araştırmalar, çoğu durumda sınıf atlatmanın sosyal problemlere ve uyumsuzluğa neden olmadığını göstermektedir. Ancak atlatılacak çocukların fiziksel olgunlukları, boyları, genel duygusal dengeleri, motivasyonları, olaylarla baş etme becerileri dikkate alınmalı ve hepsinden önemlisi de daha üst düzeyde bilgi gereksinimine sahip olup olmadıkları değerlendirilmelidir (Davaslıgil vd., 2004:29).

Bazı ana babalar ve öğretmenler arkadaşlarından erken okuma yazma öğrenen çocuklar için bu yöntemi uygulamayı isterler. Sadece erken okuma yazmayı öğrenmek sınıf atlatmak için yeterli bir dayanak olarak alınırsa sonuç hüsrana dönüşebilir. Sınıf ilerletme yönteminin uygulandığı okullarda bu konuda özel eğitim görmüş öğretmenler ile rehberlik uzmanlarının bulunması şarttır. Bu sorumluluğu normal sınıf öğretmenlerinin üzerine yüklemek önemli sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır. (Çağlar, 2004:268)

3. Ders Atlatma

Olumlu yanları oldukça fazla bir önlemdir. Öğrenciye ileri olduğu alanda ilerleme olanağı sağlarken sınıf düzeyinde olan diğer alanlardaki becerilerini de akranlarıyla birlikte geliştirme imkânı sağlamasıdır. (Ataman, 2004:166) Aynı zamanda sosyal açıdan da yaşlılarıyla birlikte olma imkânı yaratmaktadır. Böylece bir derste denemeyle o kişi için sınıf atlatmanın uygun olup olmayacağını kestirme imkânı da doğabilir. Ders atlatmanın olumsuz yönü ise, belirli derste hızlandırmayı sürdürmede gerekli ayarlamaların yapılamaması sonucunda ortaya problemlerin çıkabilmesidir. (Davaslıgil, 2004:237)

Amerika’ da orta ve lise düzeyinde mali yükümlülük getirmeden uygulanan bir diğer hızlandırma şekli ise, dersi okumadan sınavına sokmak ve başarılı olma halinde de o dersin kredisine sahip olmaktır. Bir başka hızlandırma şekli ise, orta öğretimde öğrenim görürken üniversiteden bazı dersler aldırılmaktır. Bunun gerçekleşmesi için öğrenci günün bir kısmını ileri de ders almak için üniversitede geçirir, ya da orta öğretimde aynı dersi alan bir sınıfı oluşturacak sayıda öğrenci varsa, öğretim üyesi bizzat gelerek lisede ders verebilir. Böylece öğrenciler üniversiteye başlamadan bazı kredilere sahip olabilirler. (Davashgil, 2004:237)

b) Gruplama

Ataman’ın (2004:166) da belirttiği gibi gruplama;1900 yılların başından beri uygulanmakta olan bir önlemdir. Değişik biçimlerde uygulanmaktadır. Tamamen ayrılmış gruplama (Homojen kümeler). Tamamen heterojen kümeler. Yan ayrılmış gruplar(Yarım gün veya geçici kümeler).

Homojen Kümeler: Bu önlemden özel okullar ve üst özel sınıflar yer almaktadır. Bu grupta ABD’deki magnet okulları (Sanat, fen, matematik, iş ve ticaret alanlarında uzmanlaşma veren kurumlar), Ülkemizdeki Fen Liseleri ve Anadolu Güzel Sanat Liseleri ve İnanç Lisesi sayılabilir. Özel sınıflar olağan okullarda belirli sayıda üstün zekâlı çocuk için açılmış özel araç, gereç, program ve öğretmeni gerektiren sınıflardır. Ülkemizde de denenmiş ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Homojen gruplamanın olumlu yanlarını şöyle belirleyebiliriz. Bütün öğrenciler yetenek açısından oldukça türdeş bir kitle oluşturdukları için aralarında geliştirici ve uyarıcı bir yarışma durumu sağlanabilir. Ancak, üstün zekâlı çocuğu diğer çocuklardan tecrit ederek karşılıklı etkileşim yapma olanağını kısıtlama yanında üstün olmayanlara karşı bu öğrencilerin duyarsız kalabileceklerini araştırmacılar belirtmektedir.

Yarım Gün Ya da Geçici Kümeleme: Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocukların, haftada bir öğleden sonra iki üç saatliğine normal sınıflardan çekilerek, üstün zekâlıların eğitimi konusunda uzman bir öğretmenin veya koordinatör bir eğitimcinin denetiminde daha sonra değineceğimiz zenginleştirme etkinliklerine tutulmalarıdır.

Akkanat (2004:184)gruplamanın (Özel Okul) un yararları ve Sakıncaları şöyle sıralamıştır;

Yararları:

- Programdaki bütün çocuklar homojen bir grup oluşturduğu için en üst düzeyde öğrencilerin birbirlerini desteklemelerini ve yarışmalarını sağlar.
- Tek başına olma duygusunu azaltır.

- Eğitsel gereksinimlerini karşılayacak, özel geliştirilmiş programlar kullanılır.
- Çeşitli alanlarda genişlemesine ve derinliğine öğrenme gereksinimlerini karşılayacak özel donanımlara olanak sağlar.
- Üstün veya özel yetenekli çocukların eğitimi için özel olarak seçilmiş ve yetiştirilmiş öğretmenlerle sağlanır.
- Çocukların yetenekleri yönünde ve düzeyinde gelişmeleri sağlanabilir.
- Kırsal bölgelerde olanlar için daha iyi eğitim ortamı sağlanabilir.

Sakıncaları:

- Üstün veya özel yetenekli çocukların, diğer çocuklarla etkileşimde bulunmalarını önleyeceği için, toplumla bütünleşmelerini önler, bencil olmalarını sağlar, liderlik özelliklerinin gelişimini engeller.
- Çocukları çok erken yaşta uzmanlık alanlarına yönlendirmesi, daha sonra başka alanlara kaymalarını engelleyebilir.
- Çocukların birçok üstün özelliklerinin toplum için işlevsel hale gelmesini engelleyebilir.
- Tüm önlemler içerisinde en pahalı olanıdır.

Burada belirtilen ve belirtilmeyen birçok sakıncaları nedeniyle özel okullarda üstün veya özel yeteneklilerin eğitimi artık gelişmiş ülkelerde öğrencinin düzeyi akranlarından çok üstün olmadığı yani dahi düzeyinde olmadığı takdirde tercih edilmemektedir.

c) Zenginleştirme

Zenginleştirme stratejileri, süreç ve içeriğe ilişkin hedeflere ulaşma yöntemleridir. Sürece ilişkin hedefler yaratıcı düşünme, problem çözme, kritik düşünme bilimsel düşünme vb.ni içerir. İçerik ise, süreçlerin geliştirdiği ders konuları, projeler ve etkinliklerdir.

Bunlar arasında;

- Bağımsız çalışma,
- Kültürel ve bilimsel alanlara veya mesleki kuruluşlara geziler,
- Cumartesi programları,
- Sınıfta veya okulun kaynak odasında oluşturulan öğrenme merkezleri,

- Yaz programları,
- Müzik, sanat, dil, bilgisayar ve yaz kampları,
- Yaratıcı sorun çözmeyi geliştiren programlar,
- Öğrencilerin hem klasik edebiyatla tanışmalarını sağlamak hem de onların yorum ve tartışma becerilerini kuvvetlendirmek üzere düzenlenmiş programlar,
- Sahte mahkeme şeklinde turnuvalar sayılabilir.

Bunlardan başka, değişikliklerle daha aktif şekilde baş edebilmek için geleceğe karşı duyarlılığı artırma, değişimleri gerçekleştirebilme konusunda olumlu tutum içinde olma, yaratıcılığı geliştirme, ikna edici, açık ve sağlıklı iletişim becerilerini artırma, sorun çözme modellerini öğrenip günlük yaşamla bütünleştirme, araştırma becerilerini geliştirme, nasıl bilgi toplanacağı, nereye ve kime müracaat edileceği konularında bilgi sahibi olmak üzere geliştirilen “Gelecekle İlgili Yaratıcı Sorun Çözme Programları” da bu başlık altında sayılabilir.

Zenginleştirme altında sayılabilecek bir başka önlem şekli de Amerika’da mentorship adı altında geçen usta(uzman)-çırak ilişkileridir. (Davaslıgil, 2004:32)

Görüldüğü gibi, üstün bireylerin eğitiminde, kullanılabilecek birçok önlem türü vardır. Çok üstün öğrencilerin eğitim ve öğretim gereksinmelerini karşılamak için ise, Tam Gün Homojen Sınıflar altında toplanan önlem türleri kaçınılmaz gözükmektedir. Bu tür önlemlerde, üstün öğrencilere ara ara normal yaşıtlarıyla bir araya gelme fırsatları yaratılıp, normal yaşıtlarıyla baş edecek sosyal beceriler kazandırılmalıdır. Bu şekilde, sadece üstün öğrencilerden oluşan homojen sınıflara yapılan eleştirileri hafifletecek bir durum yaratılmış olur. Bir ikinci hafifletici durumun da aşağıdaki araştırmanın sonucunda yattığı görülür (Davaslıgil, 2004: 239).

Heterojen sınıflardaki karma küme çalışmalarının değerlendirilmesi, Connecticut Üniversitesi’nin üstünlerle ilgili Milli Araştırma Merkezinden bir grup araştırmacı tarafından yapılmıştır. Bu araştırma, normal zekâ düzeyindeki öğrencilerin üstün çocuklarla ortak çalışmalarının kendilerine avantaj sağlamadığını göstermiştir. Ayrıca, heterojen gruptaki üstün olmayan öğrenciler homojen gruptakine oranla birbirlerini daha olumsuz algılamışlardır. Bu sonucun, normal düzeydeki öğrencilerin kendilerini üstünlerle karşılaştırmalarından kaynaklandığı söylenebilir. (Archambault, 1993, Akt:Davaslıgil, 2004:239)

Üstünlerin eğitimini ülkemiz açısından ele aldığımızda ise, bu önlemler içinde en pratik olanlarından başlayarak uygulamaya süratle geçmemiz gerekmektedir. Böylece yüksek potansiyele

sahip olan bu grubu yok olmaktan kurtararak ülke ve dünya sorunlarını çözmeye kanalize edebiliriz (Davaslđil, 2004: 239).

IV. DÜNYADA ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

A)EFLATUN VE DEVLET ADAMI FELSEFESİ

Felsefe sistemi içinde, üstün beyin gücünün toplum düzeni ve yönetimi açısından önemini ilk vurgulayanlardan biri eski Yunan düşünürlerinden Eflâton' dur. Eflâton "Ülküsel Devlet" adlı eserinde, bir yandan en etkili ve yeterli bulduğu devlet biçimini açıklamaya çalışmış, öte yandan da bu devleti gerçekleştireceklerini düşündüğü "Yönetici Filozofların" nasıl eğitilmeleri gerektiğini ayrıntılı olarak belirtmiştir. Ona göre toplumdaki bireyleri bu açıdan dört sınıfa ayırmak gerekir.

Bakıra Benzettiği Sınıf: Eflâton' un en kalabalık sınıf olarak nitelediği ve bakıra benzettiği sınıf, köle sınıfıdır. Bunlar, yurttaşlık yetenek ve yeterlilikleri bulunmayan, okul eğitiminden yararlanmaya güçleri ve hakları olmayan bir kesimi oluştururlar. Bu sınıfa kas ve beden gücüne dayalı el sanatları, tarım ve benzeri işlerde çalışmaya yarayacak beceriler kazandırılır ve bu sınıfa ait bireyler, yurttaşların emri altında, bu işlerde çalışırlar.

Tunca Benzettiği Sınıf: Eflâton' a göre, esnaf, tüccar, sanatkâr gibi zümreler gerçek yurttaş kitlesinin tabanını oluştururlar. Tunca benzettiği bu sınıfın çocuklarının zihin, beden ve duyguları, temel eğitim yoluyla geliştirilmelidir.

Gümüşe Benzettiği Sınıf: Eflâton, savaşçıları, seçkin sanatkârları vb. ni içeren sınıfı, yapı ve değerleri açısından, gümüşe benzetmiştir. Ona göre, bu kesim toplumdaki yer ve görevlerinin önemi ile ilişkili olarak, daha üst aşamada eğitim olanaklarından yararlandırılmalı ve böylece toplumsal yaşama hazırlanmalıdır.

Altına Benzettiği Sınıf: Eflâton, geleceğin yönetici filozoflarını "altın yaratılışlı" olarak nitelendirmiştir. Ona göre, bu kesimin seçilerek eğitim düzeninin doruğuna kadar yükselmesi gerekir. Kendilerine toplumun sağlayabileceği en iyi eğitim verilmeli, devlet yöneticiliği için gerekli bilgi beceri ve niteliklerle donatılmalıdır.

Eflatun bu geleceğin devlet yöneticisi filozoflarını kendi ifadesiyle şöyle nitelemektedir:

"... Çağdaş bir filozofun bilim kafasını teşkil ettiğini söylediği bu ahlâk meziyetleri felsefe kafası için kâfi değildir. Zihin meziyetleri de gerektir. İlimden zevk almak, kolay ve çabuk öğrenmek, iyi hatırlamak, çabuk kavramak, açık ve seçik bir muhayyile, geniş ve çabuk hatırlayan

bir hafıza, zekâ ve feraset, görüş derinliği ve keskinliği de lâzımdır. Devlet, terbiye ve tecrübeyle olgunlaşan bu gibi insanlardan başka kime emanet edilebilir...”

Eflatun’ un devlet adamı ve eğitimine verdiği özel önem kurumsal düzeyde de kalmamıştır. Bir yandan Rönesans’ ı izleyen çağda batı ülkelerinde biçimlenip gelişen “lise” modelinin oluşup gelişmesini etkilemiştir. Bugün bazı Avrupa ülkelerinde çocukların okul başarısına göre, dördüncü sınıfın sonunda başlayarak ya hayata dönük okullara ya da yüksek öğretime hazırlayan okullara ayrılışı Eflâtun’un eğitim anlayışının süregelen etkileri sayılabilir. Fakat bundan daha açık olan başka bir uygulama alanı da, güçlü bir ihtimalle Osmanlı Devletinin “Enderun Mektebi” nde ifadesini bulmuştur(Davaslıgil, 2004:35).

B)GÜNÜMÜZ ÜLKELERİ

a) ABD’ deki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

1958 tarihine kadar eğitimi toplumun her kesimine yayarak okullaşma oranını artırma eğiliminde olan Amerika Birleşik Devletleri’nde bu tarihte çıkarılan özel bir yasa ile üstün Zekâlıların Eğitimi konusunda bir atılım sağlanmıştır. Bu tarih itibariyle üstün zekâlıların eğitiminin en çok tartışıldığı, kuramların ve modellerin geliştirildiği yerel ve federal düzeyi ile eyalet düzeyinde çok sayıda uygulamaların gerçekleştirildiği ülkelerden biri haline gelen Amerika Birleşik Devletleri’nde, konunun gündemde olduğu 1970’li yıllarda üstün zekâlıların sorunlarına yönelik ilk çözüm olarak hızlandırma akla gelmiştir. Zaman içerisinde hızlandırmanın sınıf atlama, ders atlama, kredilendirme vb. türde uygulamalarında elde edilen sonuçlara dayanarak değiştirilip düzenlenmiştir (Akarsu, 2001: Akt: Davaslıgil, 2004: 41).

Amerika Birleşik Devletleri’nde, üstün zekâlıların eğitiminde tercih edilen yöntemlerden birisi olan zenginleştirme kapsamında ise; okulun içinde yada matematik, bilim, sanat ve öğrenme merkezlerini devreye sokma, geziler, Cumartesi programları, yaz okulları, müzik, dil, sanat ve bilgisayar kampları kurma çalışmaları da yapılmaktadır. Bunların dışında genel eğitimin bir parçası olarak okul yada öğretmenlerce yönlendirilen bağımsız inceleme, bilimsel araştırma ve sanatla ilgili projeler hazırlama etkinlikleri düzenlenmektedir.

Üzerinde yapılan tartışmalara rağmen, üstün zekâlılara yönelik farklı gruplamalar da Amerika Birleşik Devletleri’nde yaygınlık kazanmış önlemlerdendir. (Akarsu, 2001, Akt:Davaslıgil, 2004: 41)

Amerika Birleşik Devletleri'nde, yatılı üstün zekâlılar okulları, Uluslararası Bakalorya (International Baccalaureate), Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin İncelenmesi ve Yetenek Havuzu Oluşturma (Study of Mathematically Precocious Youth and Talent Search SMPY) gibi programlar, üstün zekâlılara hizmet sunmaktadır. Uluslararası Bakalorya programı, içinde ülkemizin de bulunduğu pek çok ülkede üstün akademik performans gösteren öğrencilere iki yıllık iddialı bir program sunmaktadır. Öğrencilerin, uluslararası saygınlığı ve kabul görmüşlüğü olan IB diplomasını almaya hak kazanmaları için, merkezi yazılı sınavlardan geçmeleri ve bağımsız bir özgün araştırma raporu sunmaları gerekmektedir. John Hopkins Üniversitesi'nde kurulmuş olan Center For Talented Youth(CTY) ise; Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin İncelenmesi ve Yetenek Havuzu Oluşturma gibi programlarla matematikte çok üstün başarı gösteren öğrencileri tespit etmeye çalışmaktadırlar.

Ayrıca Louisiana, Indiana, Illinois, Texas, Güney ve Kuzey Carolina' da açılan matematik ve fen ağırlıklı okullar, üniversite kampüslerinde yer alacak, seçilerek kabul edilen öğrencilerine zengin bilim ve sanat olanaklarının yanı sıra çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerden faydalanma imkânı vermektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bazı üniversiteler de bünyelerinde araştırma, eğitim ya da öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim sunan merkezleri barındırır. Purdue Üniversitesi'ndeki Üstün Zekâlılar Araştırma Enstitüsü (Gifted Education Research Institute), William & Mary Koleji'ndeki Üstün Zekâlılar Eğitim Merkezi (Center For Gifted Education), Washington Üniversitesi'ndeki Yetenekli Gençler Merkezi(Center For Capable Youth), Connecticut Üniversitesi'ndeki Ortaokul Seviyesinde Araştırma ve Yetenek Gelişimi Yüksekokulları (Academies of Inquiry and Talent Development at the Middle School Level), bu programlardan bazılarıdır (Akarsu,2001, Akt:Davaslıgil 2004:42).

Avrupa Ülkelerinde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi: Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda ABD' ye kıyasla daha yavaş ve daha az deneysel biçimde gelişmekte olan Avrupa ülkelerinin belli başlılarında yapılan çalışmalar aşağıda belirtildiği gibidir.

b) Almanya' daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Almanya' da birleşme öncesinde, üstün zekâlılarla ilgili ilk girişim 1978'de bir grup veli ve psikologun kurduğu "Alman Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği"dir. (Gesellschaft für das

hochbegabte Kind). Kamuoyunun ilgisini konuya çekmiş olan bu derneğin çalışmaları okul dışı etkinliklerini kapsamaktadır.

Daha sonra, çoğu bir üniversite ya da okulla işbirliği yapan federal hükümetten ve özel vakıflardan destek alan araştırma merkezleri kurulmuştur.

1918'den beri etkinliğini sürdüren Gymnasium; birleşme öncesi Almanya'sında üstün yeteneklileri bünyesinde barındıran tek okulken, doğu ile birleşmeden sonra özel yeteneklilere yönelik çalışmalar yapan okulların sayısı 11'e yükselmiştir (Akarsu,2001, Akt:Davaslıgil, 2004:44)

c) Hollanda'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Hollanda'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi: "Nijmegen Üniversitesi'ndeki Üstün Zekâlılar Merkezi" (Center For Gifted), üstün zekâlılara yönelik etkin çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca merkezi Bonn' da bulunan ve büyük ölçüde Alman Federal Hükümeti tarafından desteklenen European Council for High Ability ECHA(Avrupa Üstün Yetenekliler Konseyi) 1987'den bu yana son derece etkili çalışmalar gerçekleştirmiştir (Akarsu, 2001,Akt:Davaslıgil, 2004:45)

d) İngiltere'deki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

İngiltere'de özel okullardaki eğitim en az devlet okullarındaki kadar yaygındır. Yedi yaş itibariyle eğitime başlayan çocuklar, lise bitinceye kadar bu okullarda yatılı olarak kalırlar. Buradan mezun olanlar ülkeyi yönetir. İngiltere'deki idarecilerin %80' i bu okullardan mezun olmaktadır (Aydın, 1994:99).

İngiltere'deki özel okulların ve devlet okullarının içinde öğrencilerini seçerek alan ve üstün yetenekliler için ayrıca hızlandırma ve farklılaştırma uygulamaları yapan ünlü ve geleneksel okullar vardır.

Bunların dışında, genel eğitime paralel olarak yürümekte olan çok sayıda müzik ve genel sanatlar programı ve tamamen üstün yeteneklilere yönelik iki okul mevcuttur.

1989 yılında velilerin önyak olması ile kurularak üstün yetenekli çocukların ebeveynlerini, öğretmenlerini ve gelişimleriyle ilgilenen diğer yetişkinleri aynı amaç doğrultusunda bir araya getiren Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (National Association For Gifted Children), bu alanla ilgili İngiltere'deki olumlu gelişmelerden birisidir. Bünyesindeki öğrencilere yaz okulları ve hafta sonu geliştirme programlarından faydalanma imkanı sağlayan NAGC' in yanı sıra, genel eğitim içinde esnek ve erişilebilir olanaklarla üstün yeteneklileri kaynaştırma çabaları kapsamında öğretmenlerin

yetiştirilmesi ve öğrenme malzemelerinin hazırlanmasında etkin bir rol oynayan Müfredat Zenginleştirme Ulusal Derneği de (National Association for Curriculum Enrichment) üstün zekâlıların eğitimini desteklemektedir (Akarsu, 2001, Akt:Davaslıgil, 2004:44).

e) İtalya'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

İtalya' da 1970'li yıllardan itibaren üstün yetenekli çocukların teşhis ve araştırmasıyla ilgili programlar geliştirilmeye başlanmıştır. Üstün yeteneklilerin tespitinde yetenek faktörü için bir, sözel ve matematik kabiliyetler için iki test geliştirilmiştir. 11–14 yaş seviyesindekilere uygulanan bu testler sonucunda üç grup testinin ikisinden 90'nın üzerinde puan alanlar belirlenmiştir.

f) Eski SSCB'deki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

1957 yılında uzaya fırlattığı Sputnik ile bilime, dolayısıyla eğitime verdiği önemi bir kez daha kanıtlayan Eski SSCB, üstün zekâlı çocukların eğitimine ayrı bir önem vermektedir. Eski SSCB'de üstün yeteneklilerle ilgili başarılı çalışmaların kökenleri 1950'li yıllarda o dönemin Nobel ödüllü bilim adamlarının öncülüğünde kurulan iki tür okula dayanmaktadır. Birinci tür okullar, bölgedeki tüm ortaokul öğrencileri arasından matematik, fizik, kimya, biyoloji ve informatik dallarda ayrı ayrı seçilen ve lise düzeyinde eğitim alan öğrencilere yöneliktir. Moskova, Leningrad, Kiev ve Novosibirsk'te bulunan Bilim Kentlerindeki üniversite kampüslerinde kurulmuş olan bu okullarda eğitim gören gençlere, üniversitedeki en saygın bilim adamlarınca eğitilme fırsatı tanınmıştır. Buldukları üniversite çevresinin tüm olanaklarından faydalanmakta olan öğrencilerin eğitim hizmetine, öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenen danışma merkezleri de dahil edilmiştir.

Nobel ödüllü bilim adamlarının kuruluşlarında öncülük ettiği ikinci tür okullar ise yabancı dil, müzik, folklor, edebiyat ve felsefe eğitiminde yoğunlaşmıştır. Sovyet dünyasının bilim ve sanatta olağanüstü performans sergileyen önderlerin çoğunu yetiştirmiş olan bu okulların en ünlüleri Gnesin Müzik Okulu, Stragonov Sanat Okulu ve Leningrad Bale Okuludur. (Akarsu, 2001, Akt:Davaslıgil, 2004:42)

Eski SSCB' de üstün yetenek gösteren öğrenciler için kurulan ve her cumhuriyetin başkentinde mutlaka bulunan bilimsel akademilerde de yetenekli çocuklara fen, matematik, fizik, kimya, gökbilimi vb. alanlarda eğitim hizmeti verilmektedir. Çocukları ilkokuldan sonra bünyesine kabul eden ve yatılı eğitim veren bu faydalı uygulamanın başarılı örneklerinden birisi Sibirya'nın Novosibirsk şehrinde bulunan bilim akademisidir.

Ayrıca öğrencilerin, altı yaşında tabi tutuldukları zorlu bir sınavla alan ve müzik, resim, bale dersleri veren güzel sanat okulları da Rusya’da üstün yeteneklilere sunulan imkânlardan birisidir. Seçilen her çocuğun günde 2-4 saat mecburi eğitim aldığı bu okullardaki öğrencilerin bazıları normal okullarına devam eder (Keysan, 1986, Akt:Davaslıgil, 2004:43).

g) Azerbaycan’ daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Azerbaycan’ da öğretmenleri tarafından üstün yetenekli olduğu gözlenen çocuklar, ilkokulu bitirdikten sonra, yurt dışında deneyim kazanmış kişiler tarafından teşhis edilip özel kurumları, sınıfları, yaratıcı okul merkezleri (Samshit) ve yaratıcı yaz kampları gibi çalışmalara yönlendirilmektedir. Seçkin bilim adamlarının ders verdiği üstün zekâlılara yönelik okullarda ve etkinliklerde, Doğu Felsefesinin Temeli, Resmi Tarihi, Dini Tarihi, Dizayn, Ekoloji ve Politika derslerinin yanında yoğun bir şekilde İngilizce ve Bilgisayar dersleri de öğretilmektedir. Üstün yetenekli çocukları eğitmekle görevli öğretmenler Bakü Üniversitesi tarafından finanse edilen 9 aylık kurslara tabi tutulmaktadır. Her yıl 60 öğretmen bu kurstan yararlanmaktadır.

h) Japonya’ daki Üstün yeteneklilerin Eğitimi

1968 ve 1977 yıllarında eğitim sisteminde reform yaparak saf bilimden uygulamalı bilime geçilen Japonya’da 21. yüzyıla uygun yeni bir sisteme geçme hazırlıkları yapılmaktadır. Bu sistemde amaçlanan, soru soran ve soru sormasını bilen, hipotezler oluşturabilen ve ezbere dayalı öğrenmeden arındırılmış araştırmacı, mucit bir zihne sahip öğrenciler yetiştirmektir.

Bunu sağlamak için, eğitim öğretim sırasında derslerin içeriğine ve hedeflerine yönelik değişik malzemeler ve cihazlar kullanılmaktadır. İlk etapta araya kitap girmez ve öğrenci önce kitap ile beyin, sonra beyindeki bilgi ile dış dünyadaki gerçek olay arasında ilişki kurmaya çalışmaz. Önce beyine dış dünya ile temas kurdurulup olayı gördükten sonra kitaba geçilir. Öğrenciler evlerinde kullandıkları elektronik cihazları okula getirip açarlar, incelerler ve bozup yaparlar. Bu şekilde yaşayarak öğrenme gerçekleştirilir (Aydın, 1994:64).

i) Avustralya’ daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Avustralya’ da okul öncesi dönemde eğitimlerine başlanan üstün yetenekli çocuklar, 4–6 yaşlarında bir derecelendirmeye tabi tutulurlar. Bu derecelendirme sonucunda bireysel yetenekleri belirlenen çocuklar, 2 yıl boyunca dört kişilik sınıflarda eğitim görürler. Daha sonra 6 yaş itibarıyla 3 yıl süren ikincil öğretim (secondary school) süreci başlar. Bireysel eğitimin baz alındığı bu eğitim

programında çocuklar, yetenekleri ve yeterliliklerine göre eğitsel ve mesleki olarak yönlendirilirler (Evans, 2000, Akt: Aydın, 1994:62).

Her ne kadar uygulamalar eyalet ya da bölge düzeyindeki çeşitlilik gösterse de üstün zekâlılara yönelik etkinlikler gittikçe yaygınlaşmaktadır. Bu faaliyetleri; sınıf ortamında zenginleştirme, birkaç okuldan gelen çocuklardan türdeş gruplar oluşturma, Primary Extension and Challenge programı gibi farklı ilgi alanlarını daha da öte öğrenmelere götüren programlar, okul dışında özel ilgi merkezleri; özel üstün yetenekliler okulları kurma ve ek programlar olarak özetleyebiliriz (Akarsu,2001, Akt:Davaslıgil,2004:46). Bu arada öğrencilerin ihtiyaçlarının gözlenmesi, ihtiyaç duydukları dış desteğin tespiti ve aile üyeleri ile arasındaki iletişiminin takibi de eğitim kapsamı içindedir(Evans, 2000, Akt:Aydın, 1994:62)

Bunların dışında üstün zekâlı çocuklar için programlar hazırlayan eyalet düzeyinde kurulmuş dernekler, araştırma merkezleri, müzeler, vakıflar ve üniversiteler mevcuttur. Avustralya'daki araştırma merkezlerinde yapılan çalışmalar dünya çapında yankı uyandırmaktadır. Üniversitelerinde de öğretmenlere yönelik sertifika, master ve doktora programları sunulmaktadır (Akarsu, 2001,Akt:Davaslıgil, 2004:46).

j) Yeni Zelanda'daki Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Yeni Zelandalıların örnek aldığı eğitim sisteminde öğrenciler yaşlarına göre değil, ilerleme hızlarına, anlama ve kavrama seviyelerine göre gruplandırılır. Sınıflar 15'er kişilik olup, her 15 kişiye bir sınıf öğretmeni atanır (Aydın, 1994:62)

V. ÜLKEMİZDE ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

A) CUMHURİYET ÖNCESİ

Enderun

Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporunda Enderun Okullarına şu şekilde değinilmiştir; Eflatun' un devlet adamı yetiştirmek için önerdiği eğitim sistemini hayata geçiren Osmanlılar olmuştur. Böylece sistemli olarak üstün yeteneklilerin eğitimini yapan bir kurum, dünyada ilk olarak Osmanlılar döneminde gerçekleşmiştir.

Yıldırım Beyazıt döneminden 2.Murat dönemine kadar öncelikle şehzadelerin kabiliyetlilerinin eğitim gördüğü bir saray okulu durumundaki Enderun Mekteplerini Fatih Sultan Mehmet yeniden örgütlemiş ve devlet yöneticisi yetiştirecek üstün bir eğitim kurumu haline getirmiştir.

Enderun: “Osmanlılarda idari ve askeri kadronun yetiştirilmesi için teşkil edilen saray eğitim kurumu” olarak tanımlanabilir.(Diy. Vak. İslam A.11. cilt.185, Akt: Davaslıgil, 2004:53)

Osmanlı Devleti'nde XV. Yüzyıl ortalarından itibaren medrese dışında en önemli resmi eğitim kurumu Enderun mektebi olmuştur. Daha ziyade mülki ve askeri idarecilerin yetiştirildiği bu mektep Osmanlı merkez ve taşra bürokrasisine gerekli insan gücü kaynağını oluşturmak için kurulmuştur. Bu vasfı ile resmi Osmanlı ideolojisi veya zihniyetinin öğretilip geliştirildiği temel eğitim birimini teşkil ettiği gibi idari ve siyasi hedeflerin tayininde, devletin ana kurumlarının işleyişinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Böyle bir kurumun varlığındaki esas hedef askeri temele dayanan Osmanlı Devleti'ne yetenekli kumandan yetiştirmek ve devamlı büyüyen ülkenin farklı din ve kültüre sahip kitlelerini idare edecek sağlam yönetici kadroları temin etmektir.

Genellikle aileleriyle hiçbir ilgileri kalmayan devşirme yoluyla sağlanmış çocukların, Enderun'a alınmadan önce belli bir alt eğitiminden geçmiş olmaları gerekiyordu. Hıristiyan ailelerden devşirilen çocuklar, öncelikle Müslüman ailelerin yanında Türkçe' yi ve İslâmi esasları ve adabı öğrenir, daha sonra Edirne, İstanbul Galatasaray ve İbrahim Paşa (bir ara İskender Çelebi) saraylarında bedeni ve ruhi kabiliyetlerini geliştirecek dersler ve talimler görürlerdi. Çocuklara Acemi oğlanlar, denilirdi. Acemi oğlanları belirli talim ve terbiyeden sonra Çıkma adıyla ayrılarak çeşitli askeri birlikler içerisine dağıtılırlardı. Üstün yetenekli olanlar ise daha yüksek seviyede bir eğitime tabi tutulmak üzere Enderun' a alınırdı.

Enderun'daki eğitim; Büyük Odalar, Küçük Odalar, Doğancı Koğuşu, Seferli Koğuşu, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Oda olmak üzere yedi kademe üzerine kurulmuştu. Buradaki eğitimi sonuna kadar götüremeyen iç oğlanlar ara sınıflardan aynı şekilde Çıkma adıyla ayrılarak çeşitli askeri birliklere katılırlardı.

Enderun sistemi organik bağ içerisinde çeşitli kademeleri bulunan bir eğitim sürecine dayanmaktadır. Buradaki başarı büyük ölçüde kendi içindeki bütünlükten gelmektedir. Adaylar özel olarak teşkil edilmiş belirli kurallara göre hareket eden gezici ekipler tarafından fiziki, bedeni ve ruhi özellikleri incelenerek seçilmektedir.

Hazırlık sınıfının bulunduğu saraylarda Türk ve İslam kültürüyle ilgili derslerle, bedeni kabiliyetleri geliştirecek spor dersleri esastı. Bu eğitim sisteminde başından sonuna kadar titizlikle riayet edilen ilkelerden biri Çıkma idi.

Enderun sisteminde önemle üzerinde durulan bir diğer ilke de kültürün etkili bir şekilde verilmesiydi. Çok değişik ırk ve dini kökenlerden gelen gençler İslam Türk Kültürü içerisinde yetişiyordu.

Yabancı gözlemciler hazırlık ve Enderun eğitimi için seçilmiş gençlerden bahsederken Türklerin kabiliyetli gördükleri kimseleri eğitmekten büyük bir zevk aldıklarını ve bu uğurda her türlü fedakârlığa katlandıklarını belirtmektedirler. Ayrıca seçim sırasında güzel yüzlü ve fiziki kusuru olmayanların tercih edilmesinin ise Türklerdeki “ güzel bir yüzde kötü bir ruhun saklanamayacağı” inancına bağlamaktadırlar.

Enderun eğitiminin temel prensiplerinden biri de disiplindi. Enderun tamamen farklı metotlara ve hedeflere dayanan medrese ile karşılaştırıldığında birinci kurumun hedefine ulaşma açısından daha şanslı ve başarılı olduğu görülmektedir. Medrese eğitimi ilmiyeye mensup ailelerin çocuklarına tanınan imtiyaz ve himayelerle içeriden zayıflarken, Enderun sıkı bir disipline dayanan başarı ve mahareti, yükseltmenin yegâne vasıtası yaparak, kimseye bir ayrıcalığın tanınmadığı klasik dönemde, bu kurumu imparatorluğun en başarılı eğitim müessesesi haline getirmiştir.

Enderun'daki odalar, eğitim ve öğretim yönünden biri biri üstüne kurulmuş sınıflar ya da okullar olarak görülebilirler. Her sınıf ayrıca bir ayıklama basmağı sayılırdı. Üst sınıfa geçemeyecek olanlar çeşitli devlet hizmetlerine çırak edilirdi. Büyük ve küçük odalar öncelikle hazırlık sınıfı olarak düşünülebilir. Seferli ve kiler odalarda öncelikli sanat öğretiminin toplandığı sınıflardı. Enderun'a girebilenlerin en seçkinleri hükümdarın kişisel hizmetlerine bakan Has odaya kadar yükselirdi. Buradan da Vezir, Sadrazam, Beylerbeyi, Kaptan-ı Derya gibi görevlere atanırlardı. Osmanlı tarihi boyunca gelip geçen ünlü devlet adamlarının ve komutanların çoğu ile seçkin sanatkâr ve şairler, müzisyenler bu mektepten yetişmiştir.

Ancak XVII. yüzyılda mevcut usullere aykırı olarak bir takım himaye ve kayırmalarla şartlara uymayan kimselerin Enderun' a alınmaya başlanması, eğitim sisteminin gelişen yeni ihtiyaçlara ayak uyduramaması Enderun'daki disiplinin ve eğitim kalitesinin sarsılmasına yol

açmıştır. Buna rağmen Enderun XIX. yüzyıl başlarına kadar etkisine devam ettirmiştir (Akkutay, 1984; Enç, 1979, Akt: Davaslıgil, 2004:55).

B) CUMHURİYET SONRASI

a) 6660 Sayılı Kanun

Cumhuriyet Dönemi'nin üstün yeteneklilere dönük en eski tedbirlerinden birisi 6660 Sayılı Kanun ve uygulamalarıdır. 1948 yılında ilk kez 5245 Sayılı Kanun ile İdil BİRET ve Suna KAN'ın devlet hesabına yabancı ülkelerde öğrenim görmesi sağlanmıştır. 1956 yılında ise bu kanun, yerini daha kapsamlı olan 6660 sayılı kanuna bırakmıştır. Bu yasa "resim, müzik ve plastik sanatlarda" olağanüstü özel yetenek gösteren çocukların devlet hesabına yurtiçi veya dışında eğitimini sağlayan bir uygulama getirmiştir.

b) 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

Özürlülere ilişkin özel eğitim esaslarının düzenlenmesi amacı ile 03.12.1996 tarihli ve 4216 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 30.05.1997 tarihinde 573 sayılı kanun hükmünde kararname kabul edilmiştir.

Bu kanun Hükmünde Kararname; özel eğitim gerektiren bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetlerini, bu hizmetleri sağlayacak okul, kurum ve programları kapsar.

c) Fen Liseleri

1962 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şurası kararları doğrultusunda üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi amacı ile 1964 yılında Ankara'da Fen Lisesi açılmıştır. Bu okula Ortaokulu bitirenler arasından fen ve matematik alanlarında üstün başarı ve yetenek gösterenler sınavla seçilerek alınır. Şu an ülkemiz genelinde 68 resmi, 96 özel olmak üzere 164 adet Fen Lisesi ve bu liselerde eğitim gören 21389 öğrenci bulunmaktadır. (<http://apk.meb.gov.tr>)

Ataman'ın Ankara Fen Lisesi konusunda yapmış olduğu araştırma(1976). Fen Lisesindeki fen ve matematik alanında üstün yetenekli olan çocukların lisenin amacında belirlenen bilim adamı ve araştırmacı yetiştirme hedefine ulaşmadıklarını daha çok uygulamalı bilimlere yöneldiklerini gösterme bakımından önemlidir. Ayrıca öğrenci seçme sistemi ile okul programlarının

geliştirilmesi ve özellikle öğretmenlerin seçimi, yetiştirilmesi ve istihdamlarında özel bir ücret uygulanması gerekliliği yolundaki bulguların çok da fazla dikkate alınmadığını görmekteyiz. İlk mezunlarının tamamının üniversiteyi yüksek puanlar alarak kazanmaları fen lisesinin saygınlığını artırmış ve aşırı talep doğurmuştur. Ancak her yıl 96 öğrenci alacağı yönetmelik gereği olan fen lisesi, Ford Vakfı'nın projeden ayrılması ile öğretmenlere sağlanan ilave ücret uygulaması sona ermiş ve bu liseye öğrenci yetiştirmek için yapılmış olan Özel Dershaneler öğretmenleri kadrolarına çekerek fen lisesinin nitelikli öğretmen açısından kan kaybına neden olmuştur. 1989 yılına kadar iki basamaklı bir sınavla önce öğrencinin yeteneği, daha sonra ise bilgi düzeyi belirlenirken, anılan tarihten sonra tek basamaklı bir seçme sınavı uygulamasına başlanmıştır. Artık fen liseleri fen ve matematik alanlarında üstün yetenekli çocuklar eğiten özel yapıya sahip seçilmiş ve yetiştirilmiş öğretmenleri bulunan özel okul değildir. (Ataman, 2004:161)

d) Özel Sınıf ve Türdeş Kümeler Denemesi

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 27 Ağustos 1964 gün ve 35836 sayılı onayı ile 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 12.maddesi ve Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği'nin 4. maddesi uyarınca “Üstün Çocukların Eğitimi” için pilot proje uygulaması 1963–1964 eğitim-öğretim yılında başlatılmıştır. “özel sınıf ve türdeş yetenek sınıfları” biçiminde girilen bu deneme için Ankara'daki bazı okullarda yapılan taramalarla seçilen ZB'leri “120 ve daha yukarı” olan 5 kız 18 erkek olmak üzere toplam 23 öğrenci ile İkinci Mimar Kemal (Ergenekon) ilkokulunda 15 Ekim 1964 tarihinde bir özel sınıf faaliyete geçmiştir.

Zenginleştirilmiş özel bir programla çalışan bu sınıfların devamı olarak çevre ortaokullarından birisinde de bu özel sınıf programının sürdürülmesi tasarlanmıştır. Fakat ilkokuldaki bu öğrenci grubu ortaokula devam edecek yaşa geldiklerinde tasarlanan ortaokul sınıfı gerçekleştirilememiştir. Bu özel sınıfı bitirenleri, Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi öğrenci olarak kabul etmiştir. Daha sonra İlköğretim Genel Müdürlüğü gerek özel sınıf çalışmalarını, gerekse “türdeş ilkokul sınıfları” ile ilgili denemeye son verilmesini kararlaştırmıştır.

e) Anadolu Liseleri

Bir kısım derslerin öğretimini yabancı dille yapan Anadolu Liselerine özel yetenek ve bilgi testleri ile ilkokuldan sonra öğrenci alınması, bir yıl hazırlıktan sonra altı yıl eğitim-öğretim yapılması planlanmış, öğretmenleri de aynen fen liselerinin açılışında olduğu gibi özel seçilmiştir. Ancak, okullar da zamanla sayıları artarak özelliklerinden uzaklaşmaya başlamıştır. Halen Anadolu Liseleri, Fen Liseleri gibi İlköğretim Okullarının 8. sınıfından merkezi sınav sistemiyle öğrenci

alan kurumlardır. Ülkemiz genelinde 443 resmi, 226 özel olmak üzere 669 Adet Anadolu Lisesi ve bu liselerde eğitim gören 224677 öğrenci bulunmaktadır. (<http://apk.meb.gov.tr>)

f) Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri

İlköğretim okullarının 8.sınıf sonunda, resim ve müzik alanlarında kabiliyetli öğrencilerin bu yeteneklerinin gelişmesine imkân verecek bir programa uygun olarak, ayrıca yabancı dil bilgisine sahip kişilerin yetiştirilmesi amacıyla, 1989–1990 eğitim-öğretim yılından itibaren açılmasına karar verilmiş ve uygulamaya konulmuştur.

Halen ülkemiz genelinde 52 resmi, 15'i özel olmak üzere toplam 67 adet Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve bu liselerde eğitim gören 8013 öğrenci bulunmaktadır. (<http://apk.meb.gov.tr/,2005>)

g) TÜBİTAK

Kuruluş amacına uygun olarak bilim insanlarının, araştırmacıların yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri için imkânlar sağlamak, öğrenme ve öğretme teknolojilerine ait çalışmalar yapmak ve ilgili kuruluşlara tavsiyelerde bulunmak, öğrenim ve sonrasında üstün kabiliyet ve başarılarıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetişme ve gelişmelerine yardım etmek, bu amaçla yurt içi ve dışında burslar sağlamak, yarışmalar tertip etmek ve yayınlar yapmakla görevlendirilmiştir. Bu görevler uyarınca; Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Ortaokullar arası matematik yarışması, liseler arası matematik, fizik, kimya, biyoloji yarışmaları, lise öğrencileri arası ve üniversite öğrencileri arasında araştırma projeleri yarışması yapmak ortaöğretimde ve üniversitede fen eğitimini desteklemek, bu alanda yetenekli öğrencileri araştırmaya yöneltmek ve böylece gençlerimizin geleceğin bilim insanı olarak yetişmesini teşvik etmektir.

TÜBİTAK, üç ayrı öğrenim kademesinde dört tür yarışma düzenlemekte olup, bu yarışmalarda dereceye girenlere değişik ödüllere vermektedir. Burs ve ödül, üstün yetenekliler için teşvik unsuru olarak görülmektedir.

h) İnanç Koleji(Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkes Özel Lisesi-TEVİTÖL)

1990 yılında İnanç Vakfına bağlı olarak Kocaeli-Gebze'de kurulmuştur. Maddi olanaksızlık nedeniyle yeterli eğitim olanağı bulamayan çok üstün yetenekli çocuklar arasından seçilen

öğrencilere orta öğretim düzeyinde özel eğitim vermeyi amaçlayan yatılı bir okuldur. Öğrencilerin her türlü giderleri vakıf tarafından karşılanmaktadır. Kurumda özel bir program uygulanmaktadır. Ana hatlarıyla programın Fen Lisesi programına benzediği söylenebilir. Öğrenci seçiminde dar gelirli ailelerin çocuklarını gönderdiği resmi ilkokulların 8.sınıflarında olanlar dikkate alınmaktadır. Dört aşamalı bir seçme sistemi ile çocuklar belirlenmektedir. Farklılaştırılmış programları ve bireyselleştirilmiş öğretim yoluyla her öğrencinin kendi ilgi ve yetenekleri alanında kendi hızına göre ilerlemesi sağlanmaya çalışılmaktadır. (Ataman, 2004:161)

Okul, 1993 yılında, 33 öğrenci ile geçici bir binada eğitim-öğretime başlamış, 1 yıl sonra da kendi yerleşkesine taşınmıştır. Başlangıçta ilkokul 5.sınıfı bitiren öğrenciler alınırken, zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla birlikte artık sadece lise eğitimi verilmektedir. Okulda şu anda yaklaşık 130 öğrenci, 10–15 kişilik sınıflarda öğrenim görmektedir.

Okula maddi durumu yetersiz üstün zekâ ve yetenekte öğrenciler, öğrenci seçme heyetince seçilmektedir. Seçme işlemleri, başlangıçta sadece MEB Rehberlik ve Araştırma Merkezlerin' den bildirilen, hem yetenekli hem de maddi durumu yetersiz öğrenciler arasından WISC-R testi ile yapılmakta iken, ilk defa 2003-2004 öğretim yılında dışardan başvuru kabul edilmiş ve gerekli kriterleri karşılayan 7 öğrenci ücretli olarak (bu öğrenciler de tam ücret ödememekte,% 80'e varan oranlarda burs almaktadırlar), 24 öğrenci ile birlikte başlamıştır.

Okul 2003–2004 öğretim yılı sonunda 5.mezunlarını vermiştir. Her ne kadar projenin tüm aşamaları planlandığı şekilde hayata geçirilemese de, mezunların yurt içinde kazandıkları üniversitelere ve yurt dışında tam burslu olarak gittikleri üniversitelere bakıldığında, uygulanabilen kadarıyla amaçların en azından bir kısmına ulaşıldığı görülmektedir. İnanç Vakfı Sezai Türkeş' in vefatından sonra, çeşitli nedenlerden dolayı Türk Eğitim Vakfına (TEV) devredilmiştir (Doğan, Tekcan ve Cürebal, 2004:103).

i) Yeni Ufuklar Koleji

1991–92 öğretim yılında İstanbul'da açılan Yeni Ufuklar Koleji, normalüstü zekâyaya sahip öğrencileri seçerek özel üstün yetenekliler eğitimini hedefleyen bir özel okuldur. Bu okula Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özel eğitim kurumu statüsü verilmemiştir. Yeni Ufuklar Koleji yurt dışı kuruluşlarla ilgili kişilerle bağlantılarını sürdürerek, ülkemizde konunun önemini vurgulamaya çalışmaktadır. WCGTC' nin 13.dünya konferansı, A Challenge for the new Millanium (Yeni Bin yıla Meydan Okuma) başlığı altında bu okulun ev sahipliği ile İstanbul'da gerçekleşmiştir. (Akarsu, 2004:149)

j) Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı

Bir grup anne baba ve üstün yeteneğin gelişmesine gönül vermiş bilim adamı, eğitimci ve iş adamı 1993 yılında İstanbul’ da Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı’ nı kurmuştur. Vakıf bir süre bazı özel okullarla işbirliği yaparak, üstün yetenekli çocuklara ek zenginleştirme ve farklılaştırma olanakları yaratmaya çalışmışsa da eğitimcilerin ve bakanlığın konunun önemine inanmaması ve yeterli esnekliği göstermemesi yüzünden bu denemeden vazgeçilmiştir. Konuyla ilgili bilimsel toplantılar düzenleyen, panellere katılan ve ilgili diğer kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapan Vakıf, son yıllarda üstün yetenekli çocuklara okul dışı zenginleştirme etkinlikleri sunmaktadır (Akarsu, 2004:149) .

k) Petek Çocuk Evi

Anaokulu düzeyinde üstün yeteneklilerle ilgili girişimlerde bulunan Petek Çocuk Evi bir yandan üstün yeteneklileri tanılamaya ve onlara yaş gruplarına kıyasla hızlandırılmış ve zenginleştirilmiş yaşantılar sunmaya çalışırken bir yandan da bu çocukların ana babaları ile özel eğitim programları sürdürüyor (Akarsu, 2004:150).

l) İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlıların Eğitimi Ana Bilim Dalı: Bireylerin gereksinmelerine uygun eğitim almalarının bir insanlık hakkı olduğu, yüksek zekâ düzeyine sahip öğrencilerin farklı özelliklere sahip olmaları nedeniyle, son beyin araştırmalarının da ışığı altında farklılaştırılmış bir eğitim programına gereksinim gösterdikleri, böyle bir imkân tanınmadığı takdirde, yok olma tehlikesi içinde olabildikleri ve üstün bireylerin bir ülkenin kalkınmasında büyük önem taşıdıkları hususundaki gerçeklerin bilinci içinde, İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Türkiye’ de ilk kez Üstün Zekâlıların Eğitimi Ana Bilim Dalını kurmuştur. Ekim 2002 de bu Ana Bilim Dalı Üstünlerin Eğitimi Yan Dal: Sınıf Öğretmenliği adı altında bir program başlatmıştır. Bu, 150 krediden oluşan 4 yıllık bir lisans programıdır. Böylece zekâ düzeyi yüksek öğrencilere ilköğretimin ilk yıllarından itibaren farklılaştırılmış bir eğitim öğretim programı uygulayabilmek için altyapıyı oluşturma çabalarına girilmiştir.

Bu programda sınıf öğretmenliği çerçeve programında yer alan derslerin yanı sıra, üstün öğrencilerin özellikleri, ihtiyaca göre eğitim programlarının farklılaştırılması, yaratıcılığın ve

eleştirel düşüncenin geliştirilmesi ve ayrıca öğrencilerin bir bütün olarak eğitilmeleri amacıyla onların duyuşsal ve sosyal yönden geliştirilmelerini sağlayan derslere de yer verilmiştir. Branş öğretmenlerinin de yetiştirilebilmesi için 2003–2004 öğretim yılında yüksek lisans programı açılmıştır. Doktora programı açılması için de çalışmalar sürmektedir. (Davashgil, 2004:95, 96)

m) Beyazıt İlköğretim Okulu

Öğretmen adayları öğrencilerin yetiştirilmesinde kurama olduğu kadar uygulamaya da önem verilmesi gerektiği ve üstün zekâlı öğrencilerin hiç değilse bir kısmına gereksinim duydukları farklılaştırılmış eğitimi sağlamak adına, bir uygulama okuluna gereksinim duyulduğu ilgili makamlara bildirilmiştir. Bu girişimler sonucunda, 30 Haziran 2002 de Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi arasında imzalanan protokol uyarınca Eminönü’ndeki Beyazıt İlköğretim Okulu; uygulama okulu olarak projeye tahsis edilmiş bulunmaktadır. (Davashgil, 2004:95,96)

Yukarıda sözü edilen protokol gereğince, 2002–2003 öğretim yılında bir devlet okulu olan Beyazıt İlköğretim Okulu’nda üstün öğrencilerin zihinsel, duyuşsal ve sosyal gereksinmelerini karşılamak üzere başlatılan farklılaştırılmış bir program uygulaması ile Üstün zekâlı öğrencileri normal zekâ düzeyindeki yaşlılarından ayırmadan gerçekleştirilmektedir. Bu açıdan önceki uygulamalardan farklılık göstermektedir. Zekâ düzeyi yüksek olan öğrencilerin hem sosyal uyumlarının sağlıklı olması hem de benlik saygılarını desteklemek amacıyla, kısmi karma eğitim uygulanmakta ve normal yaşlılarından tamamen soyutlanmaları engellenmektedir. Böyle bir kararın alınmasında, sadece normalin üzerinde zekâ düzeyine sahip öğrencilere hizmet veren bir özel okulda Davashgil(1999) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin ortalama benlik saygısı puanının özel ve devlet okullarındaki benzer zekâ düzeyindeki yaşlılarınınkinden düşük bulunmasının etkisi büyüktür.

Her yıl projeye dahil edilen öğrenciler, Rehberlik Araştırma Merkezlerince yapılan zekâ testi sonucunda, üstün zekâlı oldukları belirlenen ve proje ile ilgili Yürütme Kurulu’nun Bilim Komisyonu tarafından onaylanan, İstanbul’un çeşitli ilçelerinden gelen birinci sınıf çocuklarıdır. Her sınıfta 2 şube bulunmakta ve her şubeye 24 öğrenci alınmaktadır. Sadece ilk yıl 30 öğrenci alınmıştır. Bu öğrencilerin 12’si üstün zekâlı olduğu belirlenen seçilmiş öğrenciler, diğer 12 si ise zekâ testine tabi tutulmadan alınan öğrencilerdir. 2004-2005 öğretim yılında proje kapsamında 1.2. ve 3. sınıflar olacaktır.

Okuldaki eğitim-öğretim, beyin araştırmalarındaki öğrenmeyle ilgili son bulgular ve yüksek zekâ düzeyine sahip öğrencilerin özellikleri temel alınarak düzenlenmektedir. Tomlinson’ın (2001)

ileri sürdüğü gibi, derslerin işlenişinde içerik, süreç ve ürünler öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve ilgileri dikkate alınarak düzenlenmekte ve böylece eğitim-öğretim programında farklılaştırma sağlanmaktadır. Aritmetik ve fen bilgisi dersleri gibi öğrenme hızının öne çıktığı derslerde, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin kendi hızlarına göre ilerlemelerine, potansiyelleri oranında daha kapsamlı ve derinleştirilmiş bir program izlemelerine bir fırsat yaratmak için, günün bir bölümünde normal yaşlılarından ayrı bir sınıfta destek eğitimi almalarına imkân tanınmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda 1. ve 2. sınıflarda matematik dersinde farklı düzeylerde 3 grup oluşturulmuş ve matematik dersi saatlerinde her öğrenci dahil olduğu grupla birlikte bu dersi ayrı bir sınıfta işlemiştir. Hem normal hem de üstün zekâ sınırları içinde olan öğrencilerin başarılarında ilerleme veya gerileme olması halinde gruplar arasında geçişlere izin verilmektedir. Sadece birinci sınıfın güz yarısında daha önceden okumayı öğrenmiş olan üstün gruptaki öğrenciler Türkçe derslerinde de ayrılmaktadır. İkinci dönemde sınıfın tamamı okumayı öğrenince, bu dersin de birlikte okutulması söz konusudur. Ayrıca ikinci yarıyıldaki her iki gruptaki birinci sınıfın öğrencileri resim, müzik vb. gibi alanlarda taramaya tabi tutularak, yetenekli olanlara, klüp faaliyeti şeklinde daha ileri düzeyde eğitim verilmesi ve müzikte çok üstün başarı gösterenler için, ek konservatuar eğitimi imkânlarının yaratılması planlanmaktadır.

Milli Eğitim Sistemimizin müfredat programının içeriği hem normal hem de üstün zekâ düzeyindeki öğrenciler için temelde olduğu gibi korunmakta, gerektiğinde zenginleştirilmekte, derinleştirilmekte ve özellikle de derslerin işlenişinde yöntem açısından farklılaşma getirilmektedir. Hem normal hem de üstün zekâ düzeyindeki öğrencilere dersler Gardner'in Çoklu Zekâ kuramına dayalı olarak ve uygulama, analiz, sentez, değerlendirme gibi yüksek düşünce süreçleri harekete geçirilerek işlenmekte, ileriye yönelik kestirimler yapmaları, yani kendi düzeylerinde hipotezler ileri sürme çalışmalarını yaptırarak bilimsel düşünme becerileri ve bilgileri üretken bir şekilde kullanmaları sağlanarak yaratıcılıkları geliştirilmektedir. Böylece normal zekâ düzeyindeki öğrencilere de aynı çağdaş teknik ve strateji uygulanarak, onların da yaratıcı ve sistemli düşünme becerileri geliştirilmektedir.

Bunların yanı sıra öğrencilerin bir bütün olarak gelişmeleri hedeflenerek, duygusal ve sosyal yönlerden gelişmelerini sağlayacak etkinlikler müfredat programıyla bütünleştirilmektedir. Böylece sadece bilgi yükü ile dolu bireyler yetiştirilmek amaçlanmamaktadır. Bunun aksine, kendini gelişmiş ve gelişmemiş yönleriyle tanıyıp kabul eden, kendi kendini yönlendirebilen, kendi ile diğerleri arasındaki benzerlik ve ayrılıkları hoşgörüyle değerlendirebilen, gelişmemiş yönlerini normal bir düzeye ulaştırma çabası içinde olan, duygularını tanıyabilen, diğerlerinin düşünce ve duygularına duyarlı olup saygı gösterebilen, bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma becerileri

geliştirebilen, olumlu arkadaş ilişkileri kurabilen başkalarıyla olumlu etkileşim içinde olabilen, onları etkileme yollarını bilen ve onlarla sağlıklı iletişim kurabilen bireylerin yetişmesi amaçlanmaktadır. Görüldüğü gibi, bireyden ileri olduğu yönlerini kendisinden saklamak yerine, iç disiplin ve olumlu benlik kavramı kazanabilmesi için kendini artı ve eksi yönleriyle tanımasına yardımcı olunmaktadır.

Öğretimde, ayrıca 5 duyunun kullanılmasına ve drama yoluyla harekete de yer verilmektedir. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, öğretimde beynin bilişe, sezgiye (yaratıcılığa), duyuşa ve fiziğe (duyulara ve harekete) dayalı işlevlerin tümü çalıştırılarak çağdaş bir öğretimin gerçekleşmesine dikkat edilmektedir.

Öğretmenler, üstün öğrencilerin özellikleri, eğitim programının farklılaştırılması, Beyin Fırtınası, Yaratıcı Sorun Çözme gibi yaratıcılığı harekete geçirici teknikler, Gardner'ın Çoklu Zekâ kuramındaki her bir zekâ türüyle ilişkili olarak BLOOM'un Bilişsel alandaki basitten karmaşığa doğru aşamalı bir şekilde sıralanan çeşitli düzeylerdeki zihinsel süreçleri harekete geçiren eğitim hedeflerini yazabilme, BLOOM' un Tam Öğrenme Modeli, Taylor' un Çoklu Yetenek Modeli, De Bono'nun Altı Düşünme Şapkası, sınıf yönetimi, iletişim vb. gibi konularda öğretim yılı başında ve sonunda 15' er günlük ve ayrıca öğretim yılı içinde de her hafta 1'er saatlik hizmet içi eğitime tabi tutulmaktadır.

Etkin bir eğitim-öğretimi gerçekleştirmek için öğrenci, öğretmen ve veli üçgeninin birlikte eğitilmesinin gerekli olduğu gerçeğinden yola çıkarak, bölüm elemanları tarafından her yıl veli seminerleri de yapılmaktadır.

Sonuç olarak bu projeye amaçlanan, yüksek zekâ düzeyine sahip öğrencilerimize öğrenim yaşamlarının ilk yıllarından itibaren gereksinimlerine uygun bir eğitim-öğretim ortamı sağlayabilmek ve bu tür öğrencilerimizin öğretmeni olacak üniversite öğrencilerimize üstün çocukları birinci elden tanıma fırsatı yaratmaktır. Araştırmalarda beklenen sonuçları almamız halinde, modelin imkânlar ölçüsünde yaygınlaştırılması başlıca dileğimizdir. Bu imkânların yaratılmaması halinde, bu tür bireyler yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilecekler ve ülkece beyin gücü açısından kaybımız büyük olacaktır. (Davashgil, 2004:97, 98, 99)

C) BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

a) Tanım

Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur. (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2001)

b) Tarihçe

T.C. Milli Eğitim Bakanlığınca 1992 yılında özel gereksinimli çocukların eğitimlerini sağlamak amacıyla Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuş ve Genel Müdürlük teşkilat yapısı bünyesinde idari, rehberlik ve özel eğitim olmak üzere 3 daire başkanlığı ve bunlara bağlı 25 şube oluşturulmuştur. Özel eğitime gereksinimli olan engel gruplarına ilişkin ayrı şubelerle birlikte, üstün yeteneklilerin eğitimleri şubesi kurulmuş ve çalışmalar başlatılmıştır. (Dönmez, 2004:71)

Ülkemizin mevcut ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitim şartları dikkate alınarak, daha fazla sayıda üstün yetenekli çocuğa en uygun modelle ulaşılabilmesi için, farklı ülkelerde uygulanan modeller incelenmiş, uygulanabilirlikleri tartışılmış ve ülkemiz şartlarına uygun yeni bir model geliştirilmiştir. Bu model Prof. Dr. Dönmez' in kendi çalışmalarında "Ek Ders Uygulama Okulu" olarak isimlendirdiği daha sonra Bilim ve Sanat Merkezi olarak adlandırdığı, pilot proje olarak beş ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bayburt ve Denizli) öğrenci seçimi, öğretmen seçimi ve eğitimi, aile eğitimi ve bina hazırlıkları ile başlatılan ve bugün sayıları 25'e ulaşan bir uygulamadır. Böylece, yıllar sonra ülke tarihinde üstün yetenekli çocuklarımız için yasal mevzuatı olan sistemli bir eğitim merkezi ve programı başlatılmıştır. Bilim ve Sanat Merkezleri, Genel Müdürlük ilgili personelinin, bu merkezlerin yönetici ve öğretmenlerinin ve merkezlerde yetişen çocukların ve ailelerinin katkıları ile gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. (Dönmez, 2004:71)

Özel okul, özel sınıf, kaynaştırma ve Bilim ve Sanat Merkezleri modelleri o günkü(1993) duruma göre aşağıda kısaca değerlendirilmiştir,

- Özel okul ve sınıf uygulaması, ülkemiz şartlarında, hem ekonomik yönden zorlayıcı, güçlü finans kaynakları gerektiren hem de çocukları yaşlılarından soyutlayarak sosyal ve duygusal açıdan olumsuz yönde etkileyen bir uygulama olarak düşünülmüştür.
- Kaynaştırma modeli, ülkemiz ekonomik ve eğitim şartlarında, hem üstün yetenekli çocuklar için her sınıfta bulunması gerekli kaynak ve materyallerin sağlanabilmesi hem de sınıf öğretmenlerinin uzun süre alacak özel eğitimlerini gerektirmektedir. Bu işe, ekonomik boyutu yüksek maliyete yol açan bir model olduğu için o günün koşullarında tercih edilmemiştir.

- Bilim ve Sanat Merkezleri modelinde, üstün yetenekli çocuklarımız, temel eğitime dayalı bilgileri yaşitlarıyla devam ettikleri okullarından almakta, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde üstün oldukları bilim ve sanat alanında, diğer okullardan gelen benzer arkadaşları ve alan öğretmenleri ile çalışmaktadırlar.

Bu modelin en büyük avantajlarından biri, çocukların kendi okullarında, yaşitlarında, sınıf arkadaşlarından soyutlanmamalarıdır. İleride toplum adına yapacakları çalışmalarda, toplum bireylerini zihinsel, sosyal, kültürel ve duygusal açıdan tanıyabilme olanağına sahip olmalarıdır. Çünkü sonuçta, üstün ve özel yetenekli bireyler, yeteneklerini, insanlık adına kullanmaktadırlar ve toplumu onlar yönlendirmektedirler.

Üstün yetenekli çocuklar, toplumla bütünleşme sürecini okullarında yaşarken, yeteneğinin bilincinde olarak Bilim ve Sanat Merkezleri'nde kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, çalışma, üretme olanağına sahip olmaktadır. Toplumla bütünleşen ve farklılığının bilincinde olan, farklılığını insanlık adına geliştiren bireyler olarak yetiştirmektedirler. Bu çocuklar kendi sınıflarında tek veya çok az sayıda olabilirler. Bu onları bazen huzursuz kılabilir. Ancak, kendilerine benzeyen diğer üstün yetenekli çocuklarla bir arada olabilecekleri ortamı (BİLSEM) bularak zihinsel, sosyal ve duygusal paylaşımı sağlayarak mutlu olurlar.(Dönmez, 2004:72)

c) Amacı

Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesinde Merkezin amaçları şu şekilde yer almaktadır;

Merkezin amaçları, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- a) Bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,
- b) Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen bireyler olarak yetişmelerini,
- c) Çeşitli iş alanlarındaki gereksinim ve sorunların bilincinde yeni düşünceler, teknik buluş ve çağdaş araçlar önerebilmelerini ve geliştirebilmelerini,
- d) Üstün veya özel yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine olanak sağlayan koşulları oluşturmak, disiplinler arası çalışmalardaki kazanımlarla sorunları çözmeye ya da çeşitli gereksinimleri karşılamaya yönelik projeler gerçekleştirmelerini,

- e) Yaratıcılık ve yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini

Sağlamaktır.

d) İlkeleri

1. Merkez üstün veya özel yetenekli liderlik ruhu ve yaratıcılık özellikleri olan öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecektir.
2. Yapararak yaşayarak proje temelli öğrenme esastır.
3. Gerektiğinde bireysel eğitim yapılır.
4. Öğrencinin özel yeteneğinin geliştirilmesi yanında sosyal ve duygusal gelişimi bir bütünlük içinde ele alınır.
5. Öğrencilere Merkezde aldıkları eğitim sebebi ile üst öğrenim kurumlarına giriş veya diğer konularda herhangi bir ayrıcalık tanınmayacaktır.
6. Merkezde verilecek eğitim, öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimini aksatmayacak ve alternatif teşkil etmeyecek şekilde planlanır.
7. Merkez giderleri sponsorlar (gönüllü kişi, kurum ve kuruluşlar), devlet ve öğrenci velilerinin katılımıyla sağlanacaktır.

e) Tanılama(Öğrenci Seçimi)

5. Hedef Kitle

Bilim ve Sanat Merkezlerinin hedef kitleleri; okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün veya özel yetenekli çocuklardır.

6. Aday Gösterme

Bilim ve Sanat Merkezleri; üstün veya özel yetenekli öğrencileri belirlemek amacıyla her öğretim yılının ekim ayı içinde Bakanlıkça hazırlanan "Gözlem formu"nu, il ve ilçelerde bulunan okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına gönderir.

Bu gözlem formu; Okul öncesi kurumlarda okul öncesi öğretmenlerince, İlköğretim kurumlarında 1–5 inci sınıflar için sınıf öğretmenleri; 6-8 inci sınıflar için şube öğretmenler kurulunca, Orta öğretim kurumlarında ise sınıf rehber öğretmenler kurulunca doldurulur.

Öğretmenler ve kurullar, üstün veya özel yeteneğe sahip olduklarını gözlemledikleri öğrencileri aday gösterir ve bu öğrencilere, örgün eğitim kurumlarındaki okul müdürlüklerince fotoğraflı öğrenci belgesi hazırlanır. Listeler ve formlar, en geç mart ayının sonuna kadar ilgili Bilim ve Sanat Merkezine gönderilir.

7. Grup Tarama

Örgün eğitim kurumlarınca aday gösterilen ilköğretim ve orta öğretim öğrencileri, her yıl mayıs ayında Bilim ve Sanat Merkezi müdürlüklerince belirlenen tarihlerde Bakanlıkça hazırlanan grup testine alınırlar.

8. Bireysel İnceleme

Okul öncesi örgün eğitim kurumlarınca aday gösterilen öğrenciler, rehberlik araştırma merkezi uzmanlarınca doğrudan bireysel incelemeye alınırlar.

İlköğretim ve orta öğretimde grup testine alınarak yeterli başarıyı gösteren öğrencilerden; Genel zihinsel yetenek yönünden uygun olanlar, Rehberlik Araştırma Merkezleri uzmanlarınca, Özel yetenek yönünden uygun olanlar, Bilim ve Sanat Merkezi uzmanlarınca Bireysel incelemeye alınırlar.

f) Eğitim-Öğretim

Genel İlkeler

Merkezdeki eğitim-öğretim etkinlikleri aşağıda belirtilen ilkelere uygun olarak düzenlenir ve yürütülür.

1. Bireysel eğitim-öğretim yapılması esastır.
2. Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde sosyal ve duygusal gelişim bütünlük içerisinde ele alınır.
3. Merkezdeki eğitim-öğretim etkinlikleri, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarına alternatif oluşturmayacak şekilde plânlanır ve yürütülür.

4. Öğrencilerin özel yetenek alanlarıyla ilgili örgün eğitim kurumlarında izledikleri program ile Merkezde yapacakları çalışmalar arasında sağlıklı ilişkiler kurulmasına özen gösterilir.
5. Öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminlerde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmaları özendirilir.
6. Eğitim-öğretim etkinlikleri, öğrencileri dıştan yönelimli-yönetimli bir disiplin ve denetim yerine, içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir.
7. Öğrencilerin kendilerine özgü benlik gelişimini ve iletişim becerilerini kazanmalarına özen gösterilir.
8. Öğrencilerin, Türkçeyi doğru ve güzel kullanan, öğrenme ve araştırmaya meraklı, problem çözme ve bağımsız karar verebilme becerilerine sahip olmalarına; yaratıcılıklarının desteklenmesine özen gösterilir.
9. Eğitim-öğretim sürecinin; öğrenci, veli, okul ve merkezin iş birliğinde devam ettirilmesi esastır.

g) Eğitim Etkinlikleri

Öğrenciler; örgün eğitimlerine yaşıtları ile birlikte kayıtlı oldukları okullarında devam ederler. Örgün eğitimleri dışında kalan zamanlarda bireysel yeteneklerinin bilincinde olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak olan eğitim, Bilim ve Sanat Merkezi'nce verilir.

Bu eğitim;

Birinci Dönem : Ekim, Kasım, Aralık, Ocak

İkinci Dönem : Şubat, Mart, Nisan, Mayıs

Üçüncü Dönem: Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül

Aylarını kapsayacak şekilde yılda üç dönem olarak düzenlenir. Her dönem sonunda merkez yürütme kurulunca hazırlanacak değerlendirme raporları, Genel Müdürlüğe gönderilir.

Verilecek eğitimin süresi öğrencilerin ilgi, yetenek ve gereksinimlerine göre belirlenir.

Öğrenciler, her dönem sonunda, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenler kurulunda değerlendirilir. Bu değerlendirme sonunda öğrencinin merkezdeki çalışmalara devamının yararlı olamayacağı görüşüne varılırsa durum velisine ve merkez yürütme kuruluna bildirilir. Konu merkez yürütme

kurulunca oluşturulacak genişletilmiş bir komisyonda değerlendirildikten sonra velinin de görüşü alınarak gerektiğinde öğrencinin merkezle ilişkisi kesilir.

h) Eğitim Programları

Kayıtları yapılan öğrenciler, hazır bulunmuşluk düzeyi ölçüldükten sonra merkezce;

a) Uyum,

b) Destek Eğitimi,

1- İletişim Becerileri

2- Bilimsel Çalışma Yöntemleri

3- Bilgisayar

4- Yabancı Dil

5- Problem Çözme Teknikleri

6- Grupla Çalışma Teknikleri

7- Öğrenme Yöntemleri

8- Sosyal Etkinlikler

9- Araştırma Teknikleri

c) Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme,

d) Özel Yetenekleri Geliştirme,

e) Proje Üretimi

Gibi alanlarda eğitim programlarına alınırlar.

Süresi Merkezce belirlenen her eğitim aşaması, süreci içinde ve süreç sonunda, rehber ve lider öğretmenler tarafından programların öğrencilere yönelik değerlendirmeleri yapılır ve değerlendirme raporları hazırlanır.

Program İlkeleri

Merkezde uygulanacak eğitim-öğretim programları, aşağıda belirtilen ilkeler çerçevesinde hazırlanır ve geliştirilir:

a) Programlar, Öğrenci Merkezli Eğitim anlayışına göre, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak ve modüler yapıda hazırlanır.

b) Programlar, lider öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak hazırlanır.

c) Programlar, öğrencilerin yaratıcılığını, sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirecek ve yetişkinlik dönemlerindeki koşullara hazırlayacak nitelikte düzenlenir.

d) Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazanma amacıyla hazırlanır.

i) Proje Hazırlama

Merkezdeki etkinliklerin temelinde proje üretme ve geliştirme çalışmaları yatmaktadır. Proje hazırlama ve geliştirme konularında bilgi ve beceri kazandırmak üzere kurumdaki lider öğretmenler aracılığıyla gerekli ön öğrenmeler sağlanır. Proje Yönergeleri hazırlanıp örnekler sunulur.

Lider öğretmenler, öğrencilerin önerilerini de göz önüne alarak proje konularını belirlerler.

Öğrenciler ilgi, yetenek ve tercihlerine göre 3–5 kişiden oluşan proje gruplarına ayrılır, kendi seçtikleri proje üzerinde çalışırlar. Gerektiğinde bireysel proje üretme çalışmaları da yapabilirler.

Projelerin gerçek yaşamla ilgili, sorun çözmeye ya da herhangi bir gereksinimi karşılamaya yönelik olması esastır.

Proje konularının belirlenmesi, seçilmesi ve sonuçlarının değerlendirilip geliştirilmesinde çevredeki iş yerleri, üniversiteler, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır. Projeler zaman zaman ilgili iş yerlerinde geliştirilebileceği gibi gerektiğinde uygulayıcı kişilerden uzman desteği de sağlanır.

Projelerin konusu ve seçiminde sınırlama gözetilmez. Her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri projelendirilebilir.

Projeler, disiplinler arası çalışma ve farklı becerilerin sentezini gerçekleştirmeye yönelik hazırlanır.

Yöntem

Yöntem olarak öğretmenlerin öğrencilere öğretmesinden öte kendi seçecekleri projeler etrafında kendilerinin geliştirdikleri çözümleri uygulamaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır. Böylece öğrenciler, lider öğretmenler rehberliğinde plânlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını, yaparak, yaşayarak, öğrenen; üreten, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilir.

j) Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Birimler

Bilim ve Sanat Merkezlerinde; Yönetim, Bilim Etkinlikleri, Sanat ve Spor Etkinlikleri, Destek Etkinlikleri, Arşiv, Kütüphane ve Dokümantasyon, Rehberlik ve Psikolojik Danışma birimleri oluşturulur.

Yönetim, Merkezin yönetimine ilişkin her türlü iş ve işlemlerin yürütüldüğü birimdir. Müdür Odası, Müdür Yardımcısı Odası, Büro ve Öğretmenler odasından oluşur.

Bilim Etkinlikleri Biriminde; fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler ve benzeri bilim dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün veya özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinliklere uygulama olanağı sağlanır. Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Matematik biriminden oluşur.

Sanat ve Spor Etkinlikleri Biriminde; güzel sanat ve spor dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün veya özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinliklere uygulama olanağı sağlanır. Resim, Müzik ve Spor Biriminden oluşur.

Destek Etkinlikler Birimi Türkçe, doğru ve güzel konuşma-yazma, bilgisayar, yabancı dil, satranç, çevre koruma, sağlık bilgisi, kişiler arası iletişim ve benzeri alanlarda öğrencilere genel kültür, iletişim ve günlük yaşamla ilgili temel bilgiler kazandıracak birimdir. Edebiyat Birimi, Bilgisayar Birimi, Yabancı Dil birimlerinden oluşur.

Arşiv, Kütüphane ve Dokümantasyon Biriminde; merkezin gereksinimi olan öğrenci ve öğretmenlere yönelik her türlü kaynak, yayın, araç-gereç kullanıma hazır şekilde bulundurulur. Arşiv, Depo, Kütüphane, Dokümantasyon biriminden oluşur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi; merkeze alınan öğrencilerin eğitsel ve gelişimsel yönde izlenmeleri, çeşitli yardım hizmetleri, uygulanan programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusunda çalışmaların yapıldığı birimdir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden oluşur.

k) Personel ve Görevlendirme

Merkezde; Müdür, Müdür Yardımcıları, Birim Başkanları, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birim elemanları (Rehber Öğretmen, Özel Eğitim Öğretmeni, Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni veya Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmeni, Sınıf Öğretmeninden oluşur) Öğretmenler(Bilgisayar, Biyoloji, Türk Dili ve Edebiyatı, Elektronik/Telekomünikasyon, Fizik, İngilizce, Kimya, İlköğretim- Matematik, Müzik, Resim-İş, Tarih ve Matematik branşlarından oluşur.) Kütüphaneci, Memur ve daktilograflar, Teknisyenler, Yardımcı Hizmetliler görevlendirilir.

Merkeze atanacak müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenler, Bakanlık Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün belirlediği ölçütlere göre Genel Müdürlükçe oluşturulan komisyon tarafından seçilir. Belirlenen personelin ataması ilgili valiliklerce yapılır.

Öğretmen tanınması için öncelikli olarak okullara bir duyuru yapılmaktadır. Müracaatlar alındıktan sonra, her branştan 2,3 veya 4 kişi İl Milli Eğitim Müdürlüğünde oluşturulan bir komisyonca “Üstün veya Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi” konulu semineri almak üzere belirlenmektedir. Ardından adı geçen seminer konu uzmanlarınca gerçekleştirilmektedir. Seminer sonunda; BİLSEM’ in eğitim programlarının içerisinde de yer alan proje çalışması, seminere katılan öğretmenler arasında gruplar oluşturularak yapılmaktadır. Bu Seminer’ in sonunda öğretmenler; Bakanlık Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün belirlediği ölçütlere göre Genel Müdürlükçe oluşturulan komisyon tarafından seçilir.

l) Öğrencilerin Merkeze Geliş Zamanı ve Merkezde Kalış Süreleri

Öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezine gibi örgün eğitimlerini aksatmayacak şekilde devam etmektedirler. Okullarında öğleci olan öğrenciler Merkeze sabah gelmekte, okullarında sabahçı olan öğrenciler öğleden sonra veya Akşam gelmekte, okullarında tam gün eğitim gören öğrenciler ise Akşam Bilim ve Sanat Merkezine gelmektedir. Bazı Bilim ve Sanat Merkezlerinde hafta sonu programları da yapılmaktadır.

Merkezde kalış süreleri ise her merkezde farklılık gösterebilmekle beraber genelde 6-9 saat arasında değişmektedir. Bu eğitimde genellikle günde 3 saatten 2 veya 3 günde gerçekleştirilmektedir.

m) Bilim ve Sanat Merkezi Bulunan İl ve İlçeler, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

2005 yılı Eylül ayı itibarıyla Ülkemizde faaliyette olan 25 adet Bilim ve Sanat Merkezi bulunmaktadır. Bunlar; Adana, Afyon, Amasya, Ankara, Bayburt, Bursa Merkez, Bursa Mustafa Kemal Paşa, Denizli, Isparta, İstanbul, İzmir, Kırşehir Kaman, Kastamonu, Malatya, Manisa, Manisa Salihli, Ordu, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Zonguldak Bilim ve Sanat Merkezleridir. Bu merkezlerde toplam 2232 kayıtlı öğrenci bulunmakta ve 253 öğretmen görev yapmaktadır. (http://orgm.meb.gov.tr/Istatistikler/istatistik2005/2004_2005ist/)

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

I. PROBLEM CÜMLESİ

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrenciler ile Bilim ve Sanat Merkezi sınavına girip barajı aşamayan öğrencilerin akademik başarılarının karşılaştırılmasıdır.

A) ALT PROBLEMLER

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrenciler ile Bilim ve Sanat Merkezi sınavına girip barajı aşamayan öğrencilerin akademik başarılarının karşılaştırılmasıyla ilgili alt problemler aşağıda verilmiştir;

1. Matematik dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?
2. Türkçe dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?
3. Sosyal Bilgiler dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?
4. Fen Bilgisi dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?
5. Dönem sonu karne not ortalamaları arasında fark var mıdır?

B) ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı; Bilim ve Sanat Merkezine zihinsel yetenek alanından kayıt hakkı kazanmış öğrencilerin durumları ile Bilim ve Sanat Merkezine kayıt hakkı kazanamamış, ancak zihinsel yetenek alanından grup testini geçmiş öğrencilerin okul başarılarını karşılaştırmaktır.

C) DENENCELER

1. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle, Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrencilerin Seviye Tespit Sınavlarında Matematik dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark vardır.
2. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle, Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrencilerin Seviye Tespit Sınavlarında Türkçe dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark vardır.
3. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle, Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrencilerin Seviye Tespit Sınavlarında Sosyal Bilgiler dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark vardır.
4. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle, Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrencilerin Seviye Tespit Sınavlarında Fen Bilgisi dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark vardır.
5. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle, Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrencilerin Dönem sonu karne not ortalamaları arasında fark vardır.

D) SINIRLILIKLAR

Bu araştırma 2003 yılında Uşak ve İzmir Bilim ve Sanat Merkezine Öğrenci tanılmasında grup testinde Genel Zihinsel Yetenek alanından barajı aşan öğrencilerle sınırlıdır.

E)TANIMLAR

Üstün veya Özel Yetenekli Çocuk: Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde başarı gösterdiği alan ve konu uzmanları tarafından belirlenen çocuk. (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2001) **Genel Zihinsel Yetenekli Çocuk:** Zihinsel kapasite açısından yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren çocuk.

Özel Yetenekli Çocuk: Resim, Müzik, Tiyatro, Spor gibi alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren çocuk.

Bilim ve Sanat Merkezi: Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde

kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur. (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2001)

WISC-R (Wechsler Intelligence Scale for Children – Revised)- Testi: Wechsler Çocuklar için Zekâ Ölçeği; günümüzde yaygın olarak kullanılan bireysel zekâ testlerindedir. Sözel ve ağırlıklı olarak performans(yapım) soru maddeleri fazla olan bir testtir. Sorulara verilen cevapların doğruluğuna göre zekâ yaşı hesaplanmaktadır. Daha sonra formül uygulanarak, zekâ bölümü bulunmaktadır.

Merkez Yürütme Kurulu: Bilim ve Sanat Merkezlerinde, Müdür, Müdür Yardımcısı, Birim Başkanları, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Temsilcisi, Sponsor, Veli Temsilcisi ve Öğrenci Temsilcisinden oluşan kurul.

F) ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma ile toplanacak verilerin özellikle; Bilim ve Sanat Merkezine zihinsel alandan devam eden öğrencilerin okul başarıları üzerinde düşünme tartışma ve yeni araştırma olanakları yaratacağı için önemlidir.

G) KISALTMALAR

Bilsem : Bilim ve Sanat Merkezi

Wisc-R :Wechsler Intelligence Scale for Children – Revised) Testi: Wechsler Çocuklar için Zekâ Ölçeği

Sts :Seviye Tespit Sınavı

Merkez : Bilim ve Sanat Merkezi

H) İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE YAYIMLAR

Ekinci (2002) “İlköğretim Okullarının, Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Elverişlilik Düzeyi İle İlgili Öğretmen görüşlerinin Değerlendirilmesi” konulu araştırmasında; öğretmenlerin; ilköğretim okullarının üstün yeteneklilerin eğitimine elverişlilik düzeyi konusundaki görüşleri arasında fark olup olmadığının belirlenmesini amaçlamıştır. Batman il merkezindeki 25 ilköğretim okulundan toplam 456 öğretmen örneklem grubu olarak alınmıştır. Verilerin çözümlenmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

1. Öğretmenlerin %59,2'sine göre, ilköğretim okullarında üstün yetenekli bireylerin eğitimine “hiç” yer verilmemektedir. Öğretmenlerin cinsiyet, mezun olunan eğitim kurumu, görev yeri, okutulan

sınıf ve mesleki kıdemlerine göre; ilköğretim okullarında üstün yetenekli bireylerin eğitime yer verilme durumuna ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır.

2. Öğretmenlerin %56,5'i ilköğretim düzeyinde üstün yeteneklilere yönelik olarak önerilen eğitim modellerinden “özel sınıf” uygulaması yönünde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin %26,7'si ise “özel okul” modelinin üstün yeteneklilere yönelik eğitimde uygulanması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Sadece mesleki kıdemlerine göre, öğretmenlerin ilköğretim düzeyinde üstün yeteneklilere yönelik olarak önerilen eğitim modellerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu gözlenmiştir.
3. Öğretmenlerin %53,9'u üstün yetenekli bireylerin eğitime yönelik eğitim formasyonu bilgisine “az” derecede sahip oldukları yönünde görüş belirtmiştir. Cinsiyet, mezun olunan eğitim kurumu, görev yeri, okutulan sınıf ve mesleki kıdemlerine göre; öğretmenlerin bu konudaki görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular genel olarak, Türk Eğitim Sistemi'nde üstün yetenekliler eğitime yeterince yer verilmediği ve ilköğretim okullarının üstün yeteneklilerin eğitime elverişli olmadığı yönündedir.

Gökdere, Ayvacı, Küçük (2004) “Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Temel Problemler” isimli araştırmalarında; zihinsel alanda üstün yetenekli çocukların eğitim sürecinde karşılaştıkları problemleri ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini Bursa, İzmir ve Trabzon illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışan 11 fen bilgisi öğretmeni ile bu merkezlerde zihinsel alanda eğitim gören 65 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda elde edilen sonuçlar şöyle sıralanmıştır;

1. Bilim ve Sanat Merkezleri, bu merkezlere devam eden çocukların ve ailelerinin birçoğu tarafından, üstün yetenekli çocukların bilimsel araştırmalara karşı özendirildiği eğitim kurumları olarak değil, merkezi sınavlara hazırlayan dersaneler olarak algılanmaktadır.
2. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki çocukların, şaşırtıcı bir şekilde sorumluluk almaktan kaçındıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum, ülkemizdeki öğrencilerin zekâ seviyelerine bağlı olmaksızın, sorumluluk almakta, aldıklarını tam anlamıyla yerine getirmek istemedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu süreçte eğitim sistemimiz veya toplum tarafından öğrencilere kazandırılan kültürün etkili olduğuna inanılmaktadır.
3. Bilim ve Sanat Merkezlerinin teknolojik araç ve gereç yönünden normal okullardan daha iyi durumda olduğu örneklemden çocukların birçoğu tarafından dile getirilirken, fen alan

öğretmenlerinin ise bu araçların yeterli olmadığına inandıkları ortaya çıkmıştır. Bu merkezlerin fiziksel şartlarının incelendiği bir araştırma sonuçları dikkate alındığında, Bilim ve Sanat Merkezlerinin teknolojik araç ve gereç yönünden üstün yetenekli çocukların eğitimine tam anlamıyla hizmet edebilecek şekilde yeterli olmadığı söylenebilir.

4. Normal okullardaki öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerine bakış açıları ve bu iki kurum arasındaki iletişim ve koordinasyon eksikliği, üstün yetenekli çocukların merkezlere devam etme isteklerini ve motivasyonlarını olumsuz şekilde etkilemektedir.

Karakurt,(2003) “Sınıf Yönetiminde Zekâ ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu” isimli çalışmasında Üstün yeteneklilerin eğitimi noktasında özellikle sınıf içindeki başarıları ve sınıf yönetimine olan etkileri bağlamında öğretmenin izleyeceği metot, belirleyeceği strateji ne olmalıdır? Sorusuna cevap aramaya çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda şu görüşlere yer vermiştir;

Bireyler birbirlerinden farklı ve benzer özelliklere sahip olup, benzerliklerini ve farklılıklarını dikkate alan, gelişmekte ve değişmekte olan dünyaya ayak uydurmalarını sağlayacak bir eğitim sürecine gereksinim duymaktadır.

Ülkemizde 1997 genel nüfus sayımına göre üstün yeteneklilerin genel nüfusa oranı %2.00'dır. 1997 verilerine göre; 0-2 yaş grubunda 80.400, 3-5 yaş grubunda 78.000, 6-10 yaş grubunda 131.400, 11-13 yaş grubunda 80.800, 14-16 yaş grubunda ise 81.400 olmak üzere toplam 452.000, 0-16 yaş grubu üstün yetenekli birey olduğu saptanmıştır (Ersoy ve Avcı 2001: 7, 139).

Dünyada, özellikle Amerika ve birçok Avrupa ülkesinde üstün ve özel yetenekli çocuklara yönelik çalışmalar ve eğitim politikaları Türkiye'ye göre biraz daha eskiye dayanmaktadır. Üstün ve özel yetenekli çocukları araştırma merkezleri, okulları, üstün veya özel yetenekli çocuğu bulunduğu tespit edilen ailelere yönelik eğitim ve yardım merkezleri bulunmaktadır. Hatta birçok ülkede (Amerika, Hollanda, İsrail, Japonya, Almanya, Ürdün...) resmi çalışmaların dışında özel girişimlerin bulunduğu bilinmektedir.

Türkiye'de üstün yetenekli çocukların eğitimi 1964 yılından itibaren gündeme gelmiştir. Ancak yapılan çalışmaların süreklilik göstermediği, çeşitli pilot uygulamalarla geçirildiğini (özel sınıf, erken yaşlarda okula başlama, müfredatın zenginleştirilmesi, sınıf atlama) o günün eğitimcileri sık sık belirtmişlerdir.

Üstün beyin gücünü geliştirme, yararlanma amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce 1996 yılında uygulamaya konulan

“İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Özel Yeteneklerini Geliştirme Projesi” kapsamında çeşitli illerimizde Bilim ve Sanat Merkezleri açılmıştır. Bilim ve Sanat Merkezleri üstün veya özel yetenekli çocukların; yeteneklerinin farkında olmalarını sağlayarak mevcut yetenekleri doğrultusunda kendilerini geliştirmeleri, kendileriyle ilgili olumlu benlik saygısı geliştirmeleri, yaratıcılıklarını en üst düzeyde kullanma becerisi edinmelerini sağlamak amacıyla çalışmalarına başlamıştır. 2005 yılı itibariyle aktif olarak çalışmalarını sürdüren 25 Adet Bilim ve Sanat Merkezi bulunmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi üstün zekâlıların özelliklerinin bilinmesi, seçilmesi, uygun eğitim önlemlerinin alınıp yetiştirilmesi bir özel eğitim sorunu olarak görülmektedir. Hatta sorun sadece eğitilmeleri ile sınırlı kalmamakta, istihdamları da sorun olmaktadır. İstihdam sorunları eğitimleri ile birlikte düşünülmediğinde ortaya “beyin göçü” diye adlandırılan sorun çıkmaktadır. Yani bir toplumda yüksek öğrenim görmüş, mesleğinde alanında sivrilmiş, yaratma ve araştırma gücü fazla elemanların ekonomik olarak kalkınmış ülkelere çalışmak ve yerleşmek üzere göç etmeleri sorunu doğmaktadır. Oysa kalkınmakta olan toplumların böylesi nitelikli elemanlara gereksinimi vardır. O halde gerek eğitim politikası gerek öğretim görevlileri gerekse de toplum olarak bu “altın çocukları” kazanmak noktasında son derece hassasiyet göstermemiz gerekmektedir.

II. VERİ TOPLAMA ARACI

A) VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanması için ilk olarak Uşak ve İzmir illerindeki Bilim ve Sanat Merkezleri 2003 yılı ve 2004 yılı Öğrenci tanılamasında Grup Testinde başarılı olup, Genel Zihinsel Yetenek alanından Wisc-R testine katılan öğrencilerin listelerine ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden; Wisc-R testinde başarılı olup Bilim ve Sanat Merkezine Genel Zihinsel Yetenek alanından kaydını yaptırıp devam edenlerle, Wisc-R testinde gerekli performansı gösteremeyenler ayrı listelerde toplanmışlardır. Wisc-R testinde gerekli performansı gösterdiği halde Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler ile Bilim ve Sanat Merkezine Özel Yetenek alanlarından devam eden öğrenciler araştırma kapsamına alınmamıştır.

Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeden bir yıl önceki ve devam ettikten bir yıl sonraki Seviye Tespit Sınavı sonuçlarına ulaşılmış ve ders bazında doğru oranları oluşturulan listeye aktarılmıştır. Yine öğrencilerin bir yıl önceki dönem sonu karne notları ve bir yıl sonraki dönem sonu karne notlarına okullarından ulaşılarak listeye alınmıştır.

B) VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

2003 ve 2004 yıllarında İlköğretim öğrencilerine yönelik yapılan seviye tespit sınavlarında; öğrencilerin, Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinden sorulan sorulardan doğru cevapladıklarının yüzdelik oranları bulunmuştur. Daha sonra yüzdelik oranlarının aritmetik ortalaması ve standart sapması; Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler ve Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler olmak üzere hesaplanmıştır. Ayrıca tüm grup için aynı hesaplamalar yapılmıştır.

III. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Türkiye genelindeki 25 Bilim ve Sanat Merkezi, örneklemini Uşak ve İzmir Bilim ve Sanat Merkezlerine genel zihinsel yetenek alandan devam eden öğrenciler ve akranları oluşturmaktadır.

Tablo1. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezine Devam Durumuna Göre Dağılımı

Bilim ve Sanat Merkezine Devam Durumu	N	%
Bilim ve Sanat Merkezine Devam Edenler	16	38
Bilim ve Sanat Merkezine Devam Etmeyenler	26	62
Toplam	42	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin %38’ ini Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrenciler oluştururken, %62’ sini Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin İzmir Ve Uşak İline Göre Dağılımı

İller	N	%
İzmir	24	57
Uşak	18	43
Toplam	42	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin %57’ sini İzmir İlindeki öğrenciler oluştururken, %43’ ünü Uşak ilindeki öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıflar	N	%
6.	24	57
7.	14	33
8.	4	10
Toplam	42	100

Tablo 3 incelendiğinde örnekleme oluşturan öğrenciler %57 oranında 6.Sınıf öğrencilerinden, %33 oranında 7.Sınıf öğrencilerinden ve %10 oranında da 8.Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

IV. BULGULAR VE YORUMLAR

A) BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Birinci Alt problem; “Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen ve Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin, Matematik dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

Tablo 4. Matematik Dersi Başarı Düzeyleri

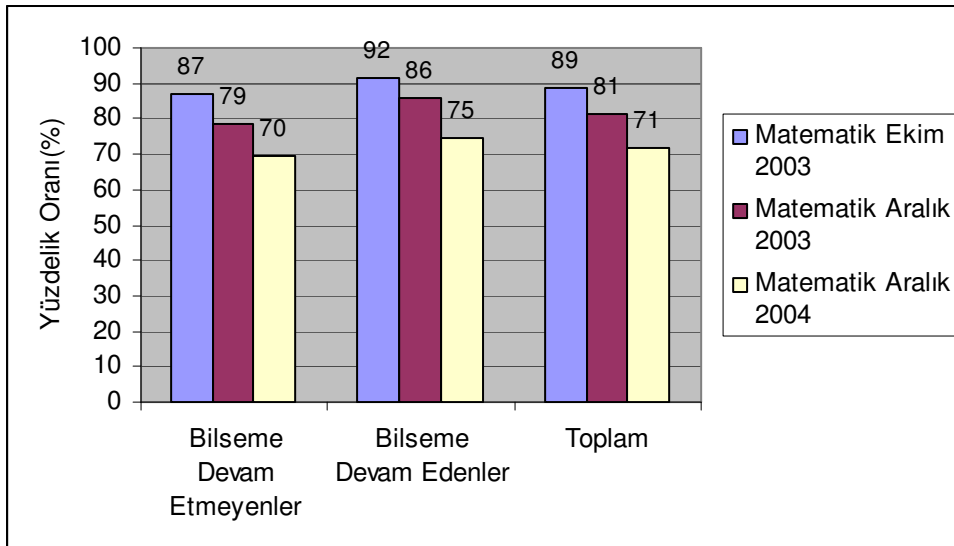
Matematik Dersi Yüzdelik Oranı			
	Ekim 03	Aralık 03	Aralık 04

	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N
BİLSEM'e Devam Etmeyenler	87	18,02	23	79	18,17	26	70	19,73	24
BİLSEM'e Devam Edenler	92	8,75	15	86	18,76	16	75	20,24	14
Toplam	89	15,09	38	81	18,53	42	71	19,82	38

Tablo 4 ve Şekil 1'de görüldüğü gibi; Bilim ve Sanat Merkezine devam hakkı kazanamayan öğrencilerin Ekim 2003'te yapılan Sınavda Matematik dersinden doğru cevapladıkları net oranı 87 iken, Aralık 2003'te bu oran 79'a, Aralık 2004'te de 70'e düşmüştür. Genel itibariyle Matematik dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %8'lik bir düşüş, Aralık 2003-Aralık 2004 arasında %9'luk bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %17'lik bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeye hak kazananların Ekim 2003'te yapılan Sınavda Matematik dersinden doğru cevapladıkları net oranı 92 iken, Aralık 2003'te bu oran 86'ya, Aralık 2004'te de 75'e düşmüştür. Genel itibariyle Matematik dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %6'luk bir düşüş, Aralık-2003 Aralık 2004 arasında %11'lik bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %17'lik bir düşüş söz konusudur.

Şekil1. Matematik Dersi Yüzdeler Başarı Grafiği

Ekim 2003'te yapılan Sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden ve etmeyenlerin Matematik dersinden doğru cevapladıkları ortalama net oranı 89 iken, Aralık 2003'te bu oran 81'e, Aralık 2004'te de 71'e düşmüştür. Genel itibariyle Matematik dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %8 bir düşüş, Aralık 2003-Aralık 2004 arasında %10'luk bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %18'lik bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrencilerin doğru cevapladıkları soru sayısı farkına baktığımızda şu sonuçları görmekteyiz. 2003 Ekim ayında yapılan sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler, etmeyenlere göre %5 oranında fazla soru çözerken, Aralık 2003 teki sınavda %7, Aralık 2004'teki yapılan sınavda da yine %5 oranında fazla soru çözmüşlerdir.

Matematik dersinde; her iki gruptaki öğrencilerde de soru çözme oranı açısından bir düşüş söz konusu olmuştur. Bu düşüş her iki grup içinde eşit oranda gerçekleşmiş ve doğru cevapladıkları soru sayıları arasındaki fark sabit kalmıştır. Dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezine devam etmekle etmemek Matematik dersinde okul başarısı açısından bir fark oluşturmamıştır.

B) İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

İkinci Alt problem; “Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen ve Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin, Türkçe dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

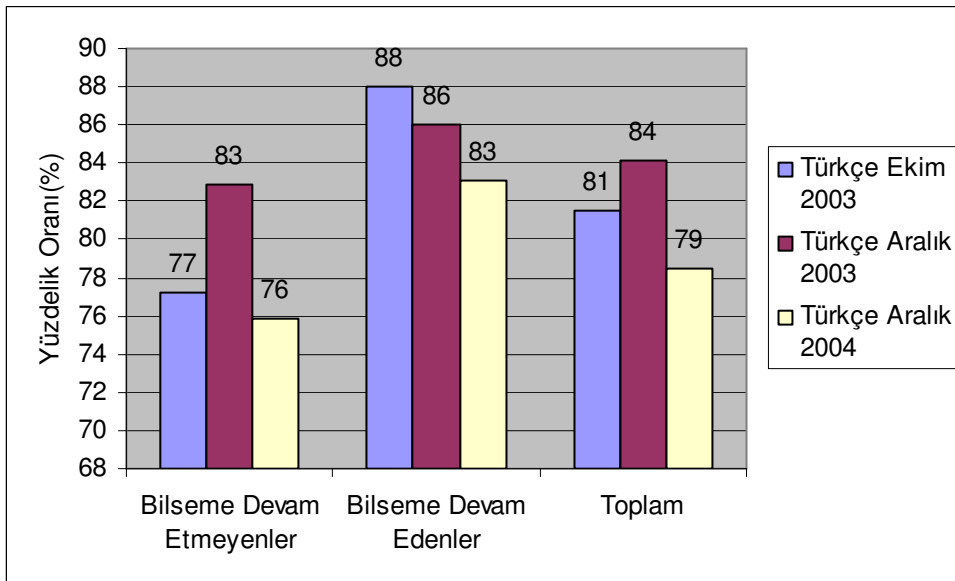
Tablo 5. Türkçe Dersi Başarı Düzeyleri

Türkçe Dersi Yüzdeler Oranı									
	Ekim 03			Aralık 03			Aralık 04		
	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N
BİLSEM'e Devam Etmeyenler	77	11,72	23	83	11,00	26	76	11,47	24
BİLSEM'e Devam Edenler	88	8,00	15	86	10,22	16	83	6,59	14
Toplam	81	11,59	38	84	10,69	42	79	10,46	38

Tablo 5 ve Şekil 2’de görüldüğü gibi; Bilim ve Sanat Merkezine devam hakkı kazanamayan öğrencilerin Ekim 2003’te yapılan Sınavda Türkçe dersinden doğru cevapladıkları net oranı 77 iken, Aralık 2003’te bu oran 83’e çıkmış, Aralık 2004’te de 76’ya düşmüştür. Genel itibariyle Türkçe dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003 Aralık 2003 arasında %6’lık bir çıkış, Aralık 2003 Aralık 2004 arasında %6’lık bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %1’lik bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeye hak kazananların Ekim 2003’te yapılan Sınavda Türkçe dersinden doğru cevapladıkları net oranı 88 iken, Aralık 2003’te bu oran 86’ya, Aralık 2004’te de 83’e düşmüştür. Genel itibariyle Türkçe dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %2’lik bir düşüş, Aralık 2003-Aralık 2004 arasında %3’lük bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %5’lik bir düşüş söz konusudur.

Şekil 2. Türkçe Dersi Başarı Yüzdelik Grafiği

Ekim 2003’te yapılan Sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden ve etmeyenlerin Türkçe dersinden doğru cevapladıkları ortalama net oranı 81 iken, Aralık 2003’te bu oran 84’e çıkmış, Aralık 2004’te de 79’a düşmüştür. Genel itibariyle Türkçe dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003 Aralık 2003 arasında %3 bir çıkış, Aralık 2003 Aralık 2004 arasında %5’lik bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %2’lik bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrencilerin doğru cevapladıkları soru sayısı farkına baktığımızda şu sonuçları görmekteyiz. 2003 Ekim ayında yapılan sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler, etmeyenlere göre %11 oranında fazla soru çözerken, Aralık 2003 teki sınavda %3, Aralık 2004'teki yapılan sınavda da yine %7 oranında fazla soru çözmüşlerdir.

Türkçe dersinde; Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler öğrencilerde Ekim 2003'ten Aralık 2003'e bir yükselme söz konusu iken, Ekim 2003'ten Aralık 2004'e bir değişim söz konusu değildir. Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerde ise az da olsa bir düşüş söz konusu olmuştur. Doğru cevapladıkları soru sayıları arasındaki farkta Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler lehine azalmıştır. Dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezine devam etmenin Türkçe dersinde okul başarısı açısından büyük bir fark oluşturmamıştır.

C) ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Üçüncü Alt problem; “Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen ve Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyleri

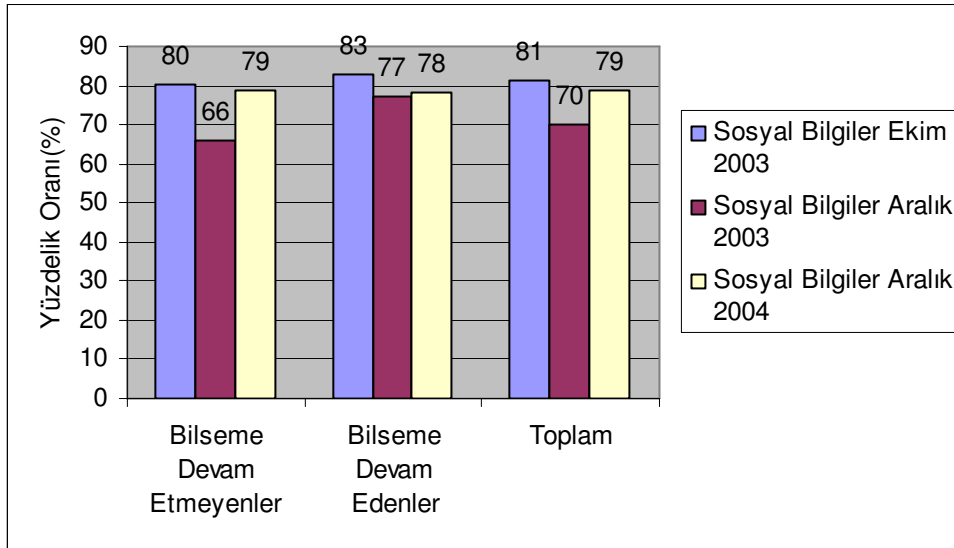
Sosyal Bilgiler Dersi Yüzdelik Oranı									
	Ekim 03			Aralık 03			Aralık 04		
	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N
BİLSEM'e Devam Etmeyenler	80	8,18	23	66	15,23	26	79	14,25	24
BİLSEM'e Devam Edenler	83	13,65	15	77	14,77	16	78	12,74	14
Toplam	81	10,57	38	70	15,94	42	79	13,54	38

Tablo 6 ve Şekil 3'de görüldüğü gibi; Bilim ve Sanat Merkezine devam hakkı kazanamayan öğrencilerin Ekim 2003'te yapılan Sınavda Sosyal Bilgiler dersinden doğru cevapladıkları net oranı 80 iken, Aralık 2003'te bu oran 66'ya, Aralık 2004'te de 79'a düşmüştür. Genel itibariyle Sosyal

Bilgiler dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %14 bir düşüş, Aralık 2003-Aralık 2004 arasında %13'lük bir çıkış, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %1'lik bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeye hak kazananların Ekim 2003'te yapılan Sınavda Sosyal Bilgiler dersinden doğru cevapladıkları net oranı 83 iken, Aralık 2003'te bu oran 77'ye, Aralık 2004'te de 78'e düşmüştür. Genel itibariyle Sosyal Bilgiler dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %6'lık bir düşüş, Aralık-2003 Aralık 2004 arasında %1'lik bir çıkış, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %5'lik bir düşüş söz konusudur.

Şekil 3. Sosyal Bilgiler Dersi Yüzdeler Başarı Grafiği

Ekim 2003'te yapılan Sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden ve etmeyenlerin Sosyal Bilgiler dersinden doğru cevapladıkları ortalama net oranı 81 iken, Aralık 2003'te bu oran 70'e düşmüş, Aralık 2004'te de 79'a düşmüştür. Genel itibariyle Sosyal Bilgiler dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003 Aralık 2003 arasında %11'lik bir düşüş, Aralık 2003 Aralık 2004 arasında %9'lük bir çıkış, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %2'lik bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrencilerin doğru cevapladıkları soru sayısı farkına baktığımızda şu sonuçları görmekteyiz. 2003 Ekim ayında yapılan sınavda Bilim ve Sanat Merkezi devam eden öğrenciler etmeyenlere göre %3 oranında, Aralık 2003 teki sınavda da %11 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Aralık 2004'teki yapılan sınavda ise; Bilim ve Sanat Merkezine devam hakkı kazanamayanlar %1 oranında fazla soru çözmüşlerdir.

Sosyal Bilgiler dersinde; Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler öğrencilerde Ekim 2003'ten Aralık 2003'e büyük bir düşüş söz konusu iken, Ekim 2003' ten Aralık 2004'e bir değişim söz konu değildir. Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerde ise bir düşüş söz konusudur. Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler Ekim 2003'te %3 oranında daha fazla soru çözerken, Aralık 2004'te Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler %1 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Sonuç olarak Bilim ve Sanat Merkezine öğrencilerin devam etmesi Sosyal Bilgiler dersinde okul başarısı açısından büyük bir fark oluşturmamıştır.

D) DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Dördüncü Alt problem; “Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen ve Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin, Fen Bilgisi dersi açısından başarı düzeyleri arasında fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

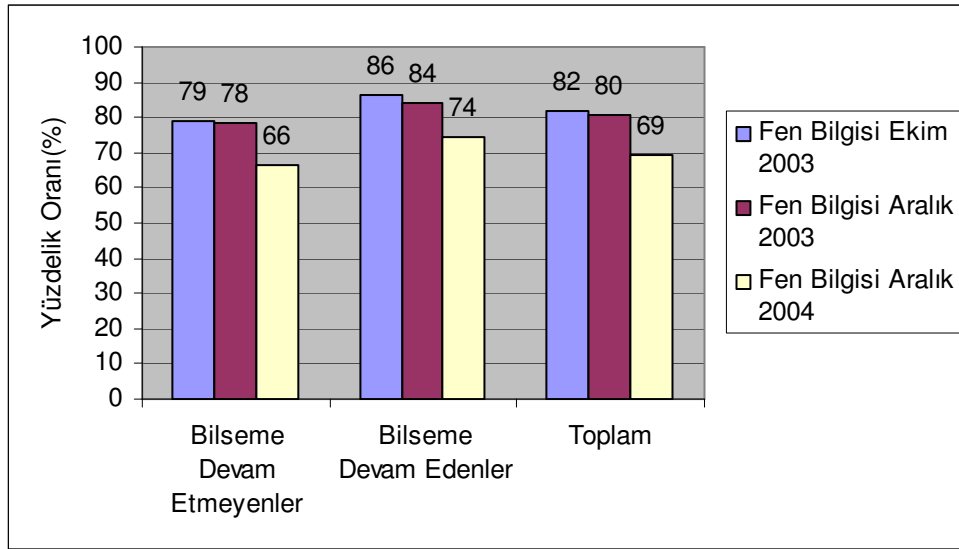
Tablo 7. Fen Bilgisi Dersi Başarı Düzeyleri

Fen Bilgisi Dersi Yüzdeler Oranı									
	Ekim 03			Aralık 03			Aralık 04		
	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N
BİLSEM'e Devam Etmeyenler	79	17,52	23	78	18,89	26	66	14	24
BİLSEM'e Devam Edenler	86	12,81	15	84	14,30	16	74	13	14
Toplam	82	16,03	38	80	17,34	42	69	14	38

Tablo 7 ve Şekil 4'de görüldüğü gibi; Bilim ve Sanat Merkezine devam hakkı kazanamayan öğrencilerin Ekim 2003'te yapılan Sınavda Fen Bilgisi dersinden doğru cevapladıkları net oranı 79 iken, Aralık 2003'te bu oran 78'e, Aralık 2004'te de 66'ya düşmüştür. Genel itibariyle Fen Bilgisi dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %1 bir düşüş, Aralık 2003-Aralık 2004 arasında %12'lik bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %13'lük bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeye hak kazananların Ekim 2003'te yapılan Sınavda Fen Bilgisi dersinden doğru cevapladıkları net oranı 86 iken, Aralık 2003'te bu oran 84'e, Aralık 2004'te de 74'e düşmüştür. Genel itibariyle Fen Bilgisi dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003-Aralık 2003 arasında %2'lik bir düşüş, Aralık-2003 Aralık 2004 arasında %10'luk bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %12'lik bir düşüş söz konusudur.

Şekil 4. Fen Bilgisi Dersi Yüzdeler Başarı Grafiği

Ekim 2003'te yapılan Sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden ve etmeyenlerin Fen Bilgisi dersinden doğru cevapladıkları ortalama net oranı 82 iken, Aralık 2003'te bu oran 80'e düşmüş, Aralık 2004'te de 69'a düşmüştür. Genel itibariyle Fen Bilgisi dersinde doğru cevapladıkları net oranında Ekim 2003 Aralık 2003 arasında %2'lik bir düşüş, Aralık 2003 Aralık 2004 arasında %11'lik bir düşüş, Ekim 2003-Aralık 2004 arasında %13'lük bir düşüş söz konusudur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrencilerin doğru cevapladıkları soru sayısı farkına baktığımızda şu sonuçları görmekteyiz. 2003 Ekim ayında yapılan sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler, etmeyenlere göre %7 oranında fazla soru çözerken, Aralık 2003 teki sınavda %6, Aralık 2004'teki yapılan sınavda da yine %8 oranında fazla soru çözmüşlerdir.

Matematik dersi için yapılan yorum Fen Bilgisi dersi içinde yapılabilir; her iki gruptaki öğrencilerde de doğru cevaplama oranı açısından bir düşüş söz konusu olmuştur. Bu düşüş her iki grup içinde birbirine yakın bir değerde gerçekleşmiş ve doğru cevapladıkları soru sayıları

arasındaki fark çok az olmuştur. Sonuç olarak öğrencinin Bilim ve Sanat Merkezine devam etmesi ya da etmemesi Fen Bilgisi dersinde okul başarısı açısından bir fark oluşturmamıştır.

E) BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Beşinci Alt problem; “Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen ve Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin, Dönem sonu karne not ortalamaları arasında fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

Tablo 8. Karne Dönem Sonu Ortalamaları

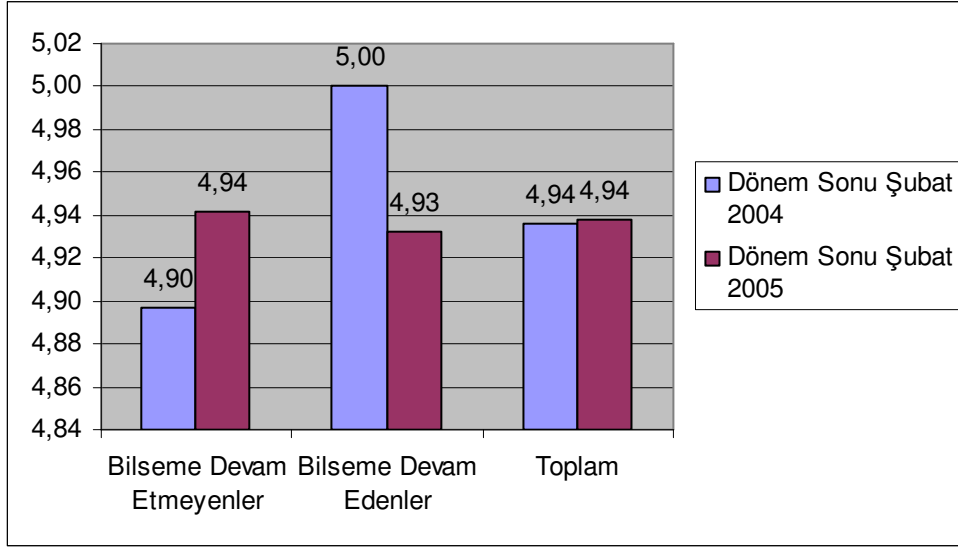
Karne Dönem Sonu Ortalamaları						
	Şubat 04			Şubat 05		
	Ortalama	Standart Sapma	N	Ortalama	Standart Sapma	N
BİLSEM’e Devam Etmeyenler	4,90	0,20	26	4,94	0,10	25
BİLSEM’e Devam Edenler	5,00	0,00	16	4,93	0,17	16
Toplam	4,94	0,16	42	4,94	0,13	41

Tablo 8 ve Şekil 5 incelendiğinde; Bilim ve Sanat Merkezine devam hakkı kazanamayan öğrencilerin 2004 yılı I.Dönem Sonunda karne not ortalaması 4,90 iken; 2005 yılında I.Dönem sonunda karne not ortalaması 4,94 olmuştur. Yani 0,04 lük bir artış söz konusu olmuştur.

Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeye hak kazananların 2004 yılı I.Dönem Sonunda karne not ortalaması 5,00; 2005 yılında I.Dönem sonunda karne not ortalaması 4,93 olmuştur. Yani 0,07 lik bir düşüş söz konusu olmuştur.

2004 yılı Şubat ayında I.Dönem Sonunda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden ve etmeyenlerin karne not ortalaması 4,94 olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılı Şubat ayı I.Dönem sonunda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden ve etmeyenlerin I.Dönem Sonu karne not ortalaması yine aynı kalmış ve 4,94 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 5. Karne Dönem Sonu Not Grafiği

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrencilerin başlangıçtaki ve sonraki notları karşılaştırıldığında ise; 2004 yılı I.Dönem Sonunda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerin, etmeyenlere göre karne not ortalaması 0,1(%10) kadar fazla iken, 2005 yılında I.Dönem sonunda bu oran 0,01(%1) oranında fazla olmuştur. Sonuç itibariyle Bilim ve Sanat Merkezine devam edip etmemenin okul başarısında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada; Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci tanılamasında grup testine katılan ve bu testte başarılı olup genel zihinsel yetenek alanından bireysel incelemeye alınan öğrencilerden barajı aşmış Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerle, barajı aşamayanların başarı düzeyleri karşılaştırılmıştır. İzmir ve Uşak İllerindeki 42 öğrenci örneklem olarak alınmıştır.

Araştırma sonucunda ;

1. Genel olarak Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrenciler seviye tespit sınavlarında, Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyen öğrencilerden daha fazla oranda soru çözmektedirler.
2. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden ve etmeyen öğrencilerin bir yıl önceki sınavda doğru cevapladıkları soru oranıyla bir yıl sonraki doğru cevapladıkları soru oranlarında belirgin bir düşüş olmuştur.
3. Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerin, etmeyenlere göre bir yıl önceki STS' de doğru cevapladıkları soru oranı farkı fazla iken, bir yıl sonraki STS 'de doğru cevapladıkları soru oranı farkı azalmıştır.
4. Matematik Dersinde; Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrenciler karşılaştırıldığında ise; 2003 Ekim ayında yapılan sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler, etmeyenlere göre %5 oranında fazla soru çözerken, Aralık 2003 teki sınavda %7, Aralık 2004'teki yapılan sınavda da yine %5 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Matematik dersinde; her iki gruptaki öğrencilerde de soru çözme oranı açısından bir düşüş söz konusu olmuştur. Bu düşüş her iki grup içinde eşit oranda gerçekleşmiş ve doğru cevapladıkları soru sayıları arasındaki fark sabit kalmıştır. Dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezine devam etmekle etmemek Matematik dersinde okul başarısı açısından bir fark oluşturmamıştır.
5. Türkçe Dersinde, Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrenciler karşılaştırıldığında ise; 2003 Ekim ayında yapılan sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler, etmeyenlere göre %11 oranında fazla soru çözerken, Aralık 2003 teki sınavda %3, Aralık 2004' teki yapılan sınavda da yine %7 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Türkçe dersinde; Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler öğrencilerde Ekim 2003'ten Aralık 2003'e bir yükselme söz konusu iken, Ekim 2003' ten Aralık 2004'e bir değişim söz konusu değildir. Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerde ise az da olsa bir düşüş söz konusu olmuştur. Doğru cevapladıkları soru sayıları arasındaki fark Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler lehine azalmıştır. Dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezine devam etmekle etmemek Türkçe dersinde okul başarısı açısından bir fark oluşturmamıştır.
6. Sosyal Bilgiler Dersinde; Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrenciler karşılaştırıldığında ise; Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler, 2003 Ekim ayında yapılan sınavda etmeyenlere göre %3 oranında, Aralık 2003 teki sınavda da %11 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Aralık 2004'teki yapılan sınavda ise; Bilim ve Sanat Merkezine devam hakkı kazanamayanlar %1 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Sosyal Bilgiler dersinde; Bilim ve

Sanat Merkezine devam etmeyenler öğrencilerde Ekim 2003'ten Aralık 2003'e büyük bir düşüş söz konusu iken, Ekim 2003' ten Aralık 2004'e bir değişim söz konu değildir. Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerde ise bir düşüş söz konusudur. Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler Ekim 2003'te %3 oranında daha fazla soru çözerken, Aralık 2004'te Bilim ve Sanat Merkezine devam etmeyenler %1 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Sonuç olarak Bilim ve Sanat Merkezine devam etmekle etmemek Sosyal Bilgiler dersinde okul başarısı açısından büyük bir fark oluşturmamıştır.

7. Fen Bilgisi Dersinde; Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrenciler karşılaştırıldığında ise; 2003 Ekim ayında yapılan sınavda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenler, etmeyenlere göre %7 oranında fazla soru çözerken, Aralık 2003 teki sınavda %6, Aralık 2004' teki yapılan sınavda da yine %8 oranında fazla soru çözmüşlerdir. Fen Bilgisi dersinde; her iki gruptaki öğrencilerde de soru çözme oranı açısından bir düşüş söz konusu olmuştur. Bu düşüş her iki grup içinde birbirine yakın bir değerde gerçekleşmiş ve doğru cevapladıkları soru sayıları arasındaki fark çok az olmuştur sabit kalmışta diyebiliriz. Sonuç olarak Öğrencinin Bilim ve Sanat Merkezine devam etmesi ya da etmemesi Fen Bilgisi dersinde okul başarısı açısından bir fark oluşturmamıştır.
8. Matematik, Türkçe ve Fen Bilgisi derslerindeki değişim düşüş veya yükseliş büyük bir farklılık oluşturmamaktadır. Ancak Sosyal Bilgiler dersinde değişimde istikrarsız bir şekilde gerçekleşmiştir. Buradan; Bilim ve Sanat Merkezi grup testi sınavının Sosyal Bilgiler dersinden bir değerlendirme yapmadığı sonucunu çıkarabiliriz. Çünkü diğer derslerde değişim genelde aynı oranlarda olmakta ve başlangıçta doğru cevapladıkları soru sayısı farkı ile sonraki doğru cevapladıkları soru sayısı farkları aynı kalmaktadır.
9. Dönem Sonu Karne notlarında ise; Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle etmeyen öğrenciler karşılaştırıldığında; 2004 yılı I.Dönem Sonunda Bilim ve Sanat Merkezine devam edenlerin, etmeyenlere göre karne not ortalaması 0,1(%10) kadar fazla iken, 2005 yılında I.Dönem sonunda bu oran 0,01(%1) oranında gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle Bilim ve Sanat Merkezine devam edip etmemenin okul başarısında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Bu çalışmanın sonunda aşağıdaki önerilerin yapılması uygun görülmüştür;

1. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilere, içinde buldukları yakın çevrelerine ve özellikle anne-baba ve öğretmenlerine; Bilim ve Sanat Merkezinin eğitim amaçlarının iyi bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencileri sınavlara

hazırlayan bir kurum olmadığı anlatılmalıdır. Bilim ve Sanat Merkezlerinin amacının öğrencilerin; bilimsel düşünce davranış kazanmasını sağlayan, iş alanlarında ve günlük yaşamda oluşan problemlere yeni düşünce, teknik buluş ve çağdaş araçlar önerebilmelerini ve geliştirebilmelerini, yaratıcılık ve yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasında katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini sağlamak olduğu öğrencinin yakın çevresine anlatılmalıdır.

2. Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezinde kalma süreleri daha kısa ancak eğitim etkinliklerinin nitelikli ve motivasyonu artırıcı özellikte olması gerekmektedir.
3. Bilim ve Sanat Merkezine kayıt hakkı kazanan öğrencilerin, BİLSEM sınavını kazanmakla “ben diğerlerinden çok farklıyım ve üstünüm” gibi bir kanıya sahip olması önlenmeli, bu konuda gerekli rehberlik hizmetleri uzmanlarca yapılmalıdır.
4. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin İlköğretim çağındaki olduğu göz önüne alınarak merkezde kalış süreleri gelişim dönemlerine uygun olarak planlanmalıdır.
5. Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci velilerinin beklenti düzeylerinin araştırılması bundan sonraki bir çalışmanın konusu olarak önerilebilir.

KAYNAKÇA

573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

_____(1991).I.Özel Eğitim Konseyi.Ankara:Milli Eğitim Bakanlığı, s.223-246

Akarsu, F., 2004, Üstün Yetenekliler, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 149.

Akarsu, F., 2004, Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Sorunları, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 453.

Akkanat, H., 2004, Üstün veya Özel Yetenekliler, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 184.

Ataman, A., 2004, Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 155, 158, 161, 166.

Ataman, A., 2004, Aileler ve Öğretmenler Üstün Zekalı Çocuklara Nasıl Yardımcı Olabilir, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 471

Aydın, S., (1994)Eğitime Farklı Bir Bakış.İzmir:TÖV Yayınları

Çağlar, D., 2004, Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 112.

Çağlar, D., 2004, Üstün Zekalı Çocukların Eğitim ve Öğretimi, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 268.

Davaslıgil, Ü., 2004, Üstün Yetenekli Çocuklara Niçin Özel Eğitim Gereklidir, Davaslıgil vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 16, 21, 29.

Davaslıgil, Ü., 2004, Üstün Öğrenciler İçin Öğretim Farklılaştırılması, Davaslıgil vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 31, 32.

Davaslıgil, Ü., 2004, Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Tarihi İçindeki Yeri, Davaslıgil vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 35, 41, 42, 44, 45, 46, 53, 54, 55.

- Davaslıgil, Ü., Zeana M., 2004, Üstün Zekalıların Eğitimi Projesi, Kulaksızoğlu vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 95-99
- Davaslıgil, Ü., 2004, Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi, Şirin vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 237, 239.
- Doğan, M., Tekcan, N., Cürebal, F., 2004, Üstün ve Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Bir Okul Modeli, Kulaksızoğlu vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 103
- Dönmez, N., 2004, Bilim Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler, Kulaksızoğlu vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 71, 72.
- Ekinci, A., 2002), İlköğretim Okullarının, Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Elverişlilik Düzeyi İle İlgili Öğretmen görüşlerinin Değerlendirilmesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 6, www.e-sosder.com
- Gökdere, M., Ayvacı, H., Küçük, M., 2004, Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Temel Problemler, Çağdaş Eğitim Dergisi, Ankara:313, 23-32.
- Karakurt, B., 2003, Sınıf Yönetiminde Üstün Zeka ve yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu, Eğitim Dergisi, Sayı:2, Malatya, 2, 4, 5, 9, 10
- Kulaksızoğlu, A., 2004, Önsöz, Kulaksızoğlu vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 8.
- MEB. Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi(2001), Ankara
- Metin, N., Dağlıoğlu, E., 2004, Üstün yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmenin Rolü, Kulaksızoğlu vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 183.

<http://apk.meb.gov.tr>

http://orgm.meb.gov.tr/Istatistikler/istatistik2005/2004_2005ist/